

NATURVÅRDSPROGRAM

FÖR TIBRO KOMMUN

Juni 2014

TIBRO

Naturvårdsprogrammet ska vara vägledande för Tibro kommuns miljöarbete. Det är ett stöd till kommunens miljöpolitiska program för att uppnå de lokala miljömålen inom naturvården.

Naturvårdsprogrammet har behandlats av kommunsstyrelsen 2014-10-07 och antagits av kommunfullmäktige 2014-10-27, KF § 79.

Antagandet innebär att:

- naturvårdsprogrammet ska vara ett planeringsunderlag för det kommunala arbetet.
- kommunen ställer sig bakom de övergripande mål som presenteras på sidan 10.
- kommunen ställer sig bakom de åtgärder som presenteras i rutor under rubrikerna "Vad ska kommunen göra mera" och "Hur ska kommunen medverka".
- förvaltningarna ska ange specifika åtgärder för att uppnå målen i sina verksamhetsplaner.

Sammanställning av fakta och förslag till naturvårdsprogram har utformats av Jonas Stenström, Naturcentrum i samråd med Kenneth Franzén, ARBATAX. Naturskyddsföreningen Tibro, Artedi fiske och Tibro fågelklubb har medverkat med synpunkter och kunskap. Katarina Kjellberg, Tibro kommun, har svarat för sammanställning av GIS-data. Lena Braf, Tibro kommun (MÖS), har svarat för inventering av underlagsdata.

Kommunens uppdragsledare har varit Samhällsbyggnadschef Svante Andrén.

Programmet är framtaget med Naturvårdsverkets statliga bidrag till kommunal och lokal naturvård som fördelas av Länsstyrelsen i Västra Götaland.

© Foton: Angiven fotograf eller där inget namn anges, Naturcentrum AB.

Innehåll

Naturen i Tibro kommun	4
Vad består naturvårdsprogrammet av ?	5
Ett planeringsunderlag	6
Vad betyder naturvårdsprogrammets klasser ?	7
God bebyggd miljö	8
Ett rikt växt- och djurliv	9
Ett rikt odlingslandskap	10
Levande sjöar och vattendrag	12
Myllrande våtmarker	14
Levande skogar	16
Skydd enligt miljöbalken	18
Katalog över kända områden med naturvärden	21
Referenser	43
Bilaga	
Metod för naturvärdesbedömning	45

Naturen i Tibro kommun

Tibro kommun har en mycket spännande natur till glädje för både djur, växter, kommunens invånare och turister. Här finns rika lövskogar och fågelrika våtmarker. Vattendraget Tidan går som en livsnerv genom kommunens västra delar och i norr sätter sjön Örlen sin prägel på landskapet. Det vackra och variationsrika odlingslandskapet med betade hagmarker och stenmurar har stor betydelse för kommunens identitet och ger också livsrum åt många djur och växter. Det är också en viktig länk bakåt till historien.

Unika och värdefulla naturmiljöer

Naturvårdsprogrammet presenterar ca 130 landområden och 26 vattenområden i kommunen med naturvärden som är särskilt värda att uppmärksamma. Det handlar om blomsterrika hagmarker, lövskogar med gamla träd, naturskogor, våtmarker eller naturliga bäckar. I dessa områden har många hotade djur och växter överlevt under årtusenden, i ett för övrigt förändrat landskap. Många naturmiljöer kan inte återskapas om de en gång förstörs.

Kommunen vill verka för att värdefulla naturområden bevaras och sköts på ett sådant sätt att värdena består, till glädje för oss och kommande

generationer. I programmet föreslås åtgärder för att genomföra detta.

De områden som pekats ut i programmet och som man bör vara särskilt rädd om motsvarar 15 % av kommunens totala yta. Däribland ingår sjön Örlen som upptar omkring 7 % av kommunens yta.

Det handlar bl a om opåverkade miljöer eller miljöer som förr varit vanliga i det varierade kulturlandskapet. En del av dessa områden har höga eller unika värden och är ekologiskt särskilt känsliga enligt miljöbalken. Områden med unika naturvärden har få motsvarigheter i landet eller regionen.

Vackra och biologiskt viktiga betesmarker kring Tidan.

Vad består naturvårdsprogrammet av ?

Här nedan presenteras naturvårdsprogrammets olika delar, hur arbetet utförts, lite om dess begränsningar samt behov av uppdatering

Skreven rapport och åtgärdsprogram

Denna rapport består av två delar. I den första delen finns sammanfattande beskrivningar av naturen i kommunen samt riktlinjer och åtgärdsförslag med utgångspunkt i de av riksdagen antagna miljömålen. Den andra delen innehåller en beskrivning av områden med särskilda naturvärden. Informationen i katalogen är densamma som i Naturdatabasens handläggareskikt.

Samtliga använda underlag redovisas i referenslistan. De referenser som legat till grund för beskrivning och bedömning av respektive område framgår genom sifferhänvisningar.

Ett åtgärdsprogram redovisas i form av färgade rutor med ställningstagande till hur kommunen avser att arbeta vidare med naturvärden.

Digital naturdatabas

I kommunens naturvårdsprogram ingår en digital naturdatabas som redovisar områden med kända naturvärden i kommunen. Informationen finns i form av GIS-baserade digitala kartor som ska vara lätt tillgängliga för kommunens tjänstemän. Dessa områden redovisas även i katalogen som finns sist i denna rapport.

Naturdatabasen har två användarenivåer:

Underlagsdata: Här finns alla underlag och fakta som beskriver värdefull natur i kommunen. De är bl a olika inventeringar från Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och kommunen samt diverse rapporter och uppgifter från allmänhet och föreningar. Dessa underlag kan man titta på när man behöver fördjupad information om ett område.

Handläggareskikt: Fakta och uppgifter från underlagsdata presenteras i bearbetad form i handläggareskiktet. Detta skikt är tillgängligt för alla tjänstemän på kommunen och skall användas som underlag för planering och tillstånd.

Tillvägagångssätt

Naturvårdsprogrammets bygger på uppgifter från inventeringar som tidigare genomförts av kommunen, Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket eller Jordbruksverket. Avränsningar har gjorts utifrån färgflygbilder. Nya fältinventeringar har endast genomförts i form av stickprov.

Begränsningar

Förhållanaden kan ändra sig och avgränsningar är schablonmässiga. Därför skall alla bedömningar betraktas som preliminära. Ett område med höga naturvärden kan i vissa delar både ha högre eller lägre värden. Men naturvårdsprogrammet ger ändå en fingervisning om i var man bör vara extra försiktig så inte naturvärden tar skada.

Naturvårdsprogrammet är inte är komplett. Det finns säkert ytterligare områden med naturvärden som inte är kända. Inför exploatering och planer bör man alltid försöka ta reda på om så är fallet.

Revidering

Naturvårdsprogrammet skall revideras när ny kunskap tillkommer. Minst en gång per år skall Naturdatabasen underlagsdata kompletteras med nya uppgifter om sådana finns. Det handlar i första hand om uppgifter och inventeringar som t ex genomförs av Länsstyrelsen eller andra myndigheter och som blir tillgängliga genom GIS-skikt och attributdata. Möjligheter finns även att koppla artportalen direkt till GIS-programvara. (Länsstyrelsen lämnar anvisningar om detta).

Kommunen skall ha en ansvarig som årligen kontrollerar vilka sådana data som kan ha tillkommit och se till att de läggs in i Naturdatabasen. De skall organiseras på ett sådant sätt att det tydligt framgår att det är kompletteringar. Eftersom dessa kompletteringar ej legat till grund för handläggareskiktet måste de alltid kontrolleras vid planering och tillstånd. Minst vart tionde år skall hela Naturvårdsprogrammet revideras.

Ett planeringsunderlag

Naturvårdsprogrammet ska utgöra en planeringsförutsättning vid all fysisk planering, så att naturmiljöer så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som skadar deras naturvärden.

En kommunal skyldighet

Den fysiska planeringen är till för att säkerställa att det finns lämplig mark i beredskap för verksamheter och boende, men syftar även till att skydda områden som till exempel har speciella natur- och kulturvärden. Kommunen är skyldig att ta hänsyn till natur och miljö vid den fysiska planeringen. Platsvalet har stor betydelse för vilka miljöeffekter som uppkommer vid en exploatering eller då en verksamhet bedrivs. Det handlar om att få rätt sak på rätt plats. Enligt miljöbalken ska alltid den bästa lokaliseringen ur ett naturvårdsperspektiv eftersträvas. Det är därför viktigt att kommunen har ett bra naturvårdsunderlag och god kunskap om de naturvärden som finns inom kommunen. I regeringens naturvårdsskrivelse (Skr. 01/02:173) uttrycks detta som: ett antaget naturvårdsprogram eller motsvarande bör därför enligt regeringen utgöra ett viktigt underlag för den översiktliga planeringen i varje kommun.

Naturvårdsprogrammet skall bland annat användas vid följande tillfällen.

- Utformning av översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser.
- Tillsyn och prövning enligt miljöbalken.
- Prövning av bebyggelselokalisering och bygglov.
- Prövning av strandskyddsdispenser.
- Arbete med vattendirektivet.
- Vid samverkan med markägare, föreningar och andra myndigheter i frågor som rör natur och miljö.

Programmet är politiskt antaget men detaljer avseende åtgärder ska verkställas i det kontinuerliga arbetet på förvaltningarna, med stöd av verksamhetsplanerna.

Övergripande riktlinjer!

- Kommunen skall ta hänsyn till naturvårdsprogrammets områden vid planering, samråd och tillståndsärenden.
- Områden som värderats i klass 1 och 2 skall i samband med översiktsplanering redovisas som särskilt känsliga ur ekologisk synpunkt enligt miljöbalken 3 kap. 3 §. Dessa områden skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

Vad ska kommunen göra mera?

- Kommunen skall informera andra myndigheter och aktörer om naturvårdsprogrammets områden så de kan ta hänsyn till dem.
- Kunskapsunderlaget ska kontinuerligt uppdateras och revideras vid behov. Tibro kommun ska ha en person som är ansvarig för att sådan uppdatering görs.

Bevarande eller brukande?

Att ett område redovisas i Naturvårdsprogrammet innebär inte nödvändigtvis att det bör lämnas orört. Många typer av miljöer kräver skötsel för att naturvärdena skall bestå. Bevarande kan i många fall kombineras med ett brukande. Däremot är de flesta områden känsliga för direkt exploatering eller ingrepp som helt ändrar deras karaktär.

Vad betyder naturvårdsprogrammets klasser ?

Här nedan redovisas vad som avses med de olika klasserna samt riktlinjer för kommunens handläggning vid exploatering.

Områden med naturvärden - klass 3

Områden med ”naturvärde” avser miljöer som har större betydelse för djur och växter än vårt vanliga produktionslandskap (åkrar, brukade skogar och tätorter). Det kan t ex handla om ett vattendrag, en sjö, en våtmark, ett öppet dike, en åkerholme, ett äldre eller ovanligt skogsbestånd, en stenmur eller en gammal skog. Dessa områden har betydelse för variationen i landskapet och man bör så långt som möjligt ta hänsyn till dem vid exploatering.

Områden med höga naturvärden - klass 2

Om man kan konstatera att området hyser livskraftiga bestånd av så kallade signalarter (arter med särskilda miljökrav) eller innehåller viktiga ekologiska strukturer har området höga naturvärden. Gemensamt för områden med höga naturvärden är att de har värden som är svåra eller omöjliga att få tillbaka - om de försvinner. De kan också vara livsmiljöer för känsliga och rödlistade arter. Varje enskilt område har stor betydelse för den biologiska mångfalden i landet.

Områden med unika naturvärden - klass 1

Områden med unika naturvärden avser de allra finaste. De har få motsvarigheter i regionen och landet. De är mycket viktiga livsmiljöer för känsliga och hotade arter. De har mycket stor ekologisk betydelse och är oftast mycket svåra att återskapa. Varje enskilt område har stor betydelse för den biologiska mångfalden i landet.

Fördjupad undersökning och bedömning

I samband med exploatering, tillståndsärenden och detaljplaner är det nödvändigt att någon med naturvårdskompetens gör en fördjupad undersökning för att kontrollera de faktiska förhållandena på platsen. En sådan undersökning kan också

ligga till grund för bedömning av konsekvenser och möjliga åtgärder för att undvika skada.

Områden med *höga naturvärden eller unika naturvärden* bör inte omfattas av exploatering såvida inte särskilda skäl föreligger enligt nedan.

- En fördjupad undersökning visar att en exploatering på lång sikt inte påverkar det som betingar områdets värde. Exploateringen berör inte rödlistade arter, viktiga ekologiska strukturer eller något som är av väsentlig betydelse för helheten.
- En exploatering är en förutsättning för att området långsiktigt skall kunna skötas så att naturvärdena består och förbättras. Det kan till exempel gälla vid byggnation som berör en mindre del av ett naturområde och där den som skall bygga också bidrar till att sköta och bevara områdets naturvärden.
- Exploateringen är av väsentlig betydelse för människors hälsa, säkerhet eller andra avgörande samhällsintressen och det saknas rimliga alternativa lösningar. Dessutom vidtas åtgärder för att begränsa och kompensera skadan så att den totala naturvårdsnyttan av åtgärden ändå slutligen blir positiv.

Blåsippa är en signalart. Sådana arter utgör stöd vid värdering av olika områden.

Tätortsnära rekreativmiljöer längs Tidan.

Vetenskapliga studier visar att naturen har en positiv inverkan på vår hälsa. För äldre människor fyller natur nära bostaden en viktig funktion och naturupplevelser är av avgörande betydelse för barn och ungdomars utveckling. Den som tidigt lär sig uppskatta naturen får en god vana och lär sig respektera miljön, något man bär med sig genom hela livet. Fin natur är en av Tibro kommuns kvalitéer som bidrar till en positiv bild av kommunen.

I kommunens Vision 2017 är boendestrategin ett prioriterat område för att utveckla goda boendemiljöer. Här nedan presenteras några viktiga exempel på tätortsnära natur.

- Kring Tidan i Tibro tätort finns många fina bostadsnära rekreativmiljöer. En av dessa är den nyligen anlagda Å-leden, en vandringsled längs ån som lätt nås från flera bostadsområden.
- Friluftsområdet Rankås med motionsspår för löpning och skidåkning.
- Flera naturnära fritidshusområden kring sjön Örlen.

Sveriges femtonde miljömål

”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”

Så här ska Tibro kommun medverka

- Ta fram ett särskilt underlag avseende naturmiljön utöver det som finns redovisat i naturvårdsprogrammet inför nya detaljplaner.
- Ställa krav på arkitekter och entreprenörer att anpassa och ta hänsyn till naturmiljö vid byggande av nya bostäder och infrastruktur.
- Skriva naturvårdsinriktade planbestämmelser i detaljplanerna och göra naturvårdsanpassade skötselplaner för naturmarken.
- Utbilda kommunala naturvårdande arbetslag.
- Bistå initiativ att göra naturen tillgänglig, genom t ex friluftsanläggningar och strövstigar.
- Undersöka möjligheten att avsätta ytterligare kommunal mark för natur- och friluftsliv.

Ett rikt växt- och djurliv

Ett rikt växt- och djurliv innebär att alla organismer skall kunna leva kvar på jorden. Men utrotningen av arter går idag snabbare än någonsin. Närmare 3000 arter försvinner varje år från jordens yta. För att hindra detta har man upprättat särskilda rödlistor över arter som är i farozonen och som behöver särskilda åtgärder. Nästan alla hotade arter är knutna till speciella livsmiljöer med "mer ursprunglig natur". När dessa miljöer förstörs har arterna ingen annanstans att ta vägen. De blir helt enkelt utrotade. En lista på samtliga rödlistade arter som finns redovisade i objektskatalogen finns här till höger. Mer noggranna noteringar om enskilda artförekomster finns i kommunens digitala naturdatabas och på artportalen.se.

Kungsfiskare – en rödlistad art i Tibro kommun.

Sveriges sextonde miljömål

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Så här ska Tibro kommun medverka

- Genom att regelbundet uppdatera kunskapsunderlag om rödlistade arter. Det kan göras genom en koppling till Artportalen till kommunens GIS-programvara. Länsstyrelsen har anvisningar om detta (artportalen.support@lansstyrelsen.se)
- Genom att i övrigt följa riktlinjer i detta naturvårdsprogram.

fåglar

backsvala
bivräk
brunand
brushane
drillsnäppa
gräshoppångare
hämpling
kornknarr
kungsfiskare
mindre hackspett
rosenfink
småfläckig sumphöna
stjärtand
storspov
sydlig gulärta
sädgås
tretåig hackspett

kärlväxter

fältgentiana
granspira
klasefibbla
knäröt
låsbräken
mellanlumner
ryl
skogsklocka
slättergubbe
sommärfibbla
åkerkulla

lavar

almlav
lunglav
stor bönlekania

däggdjur

barbastell
utter

blötdjur

flodpärlmussla

fjärilar

sexfläckig bastardsvärmare
slättergubbemal
violett kantad guldvinge
ängsnätfjäril

svampar

blåfotad taggsvamp
fager vaxskivling
gul rotskål
gråilla vaxskivling
gröngul vaxskivling
kornopping
lila vaxskivling
ljusskivig lerskivling
lundvaxskivling
lutvaxskivling
mjölörödskevling
ockranopping
porfyrödling
praktvaxskivling
purpurbrun jordtunga
stor aspticka
rodnande lutvaxskivling
rosentrattskevling
rulljordstjärna
rökfingersvamp
scharlakansvaxskivling
sepiavaxskivling
silkeslidskevling
stornopping
svartnande narmusseron
trådvaxskivling
vridfingersvamp
violett fingersvamp
ögonnopping

Kulturlandskapet har genomgått stora förändringar de senaste hundra åren – det har gått från mångformighet till ensidighet. I Tibro finns ännu det mångformiga odlingslandskapet kvar på många håll.

Detta variationsrika odlingslandskap – med hagmarker, lövdungar, dammar, åkerrenar, stenmurar – skapar förutsättningar för ett artrikt växt- och djurliv, med allt från däggdjur, fåglar och insekter, till växter, lavar, mossor och svampar. I delar av kommunen finns ännu kvar ett variationsrikt odlingslandskap – men detta landskap kräver skötsel. Idag kan brukare få särskilda EU-stöd för att sköta och bevara odlingslandskapets värden. Men det räcker inte. Det behövs också ett natur- och kulturintresse från den enskilde brukaren samt att denne blir uppmärksam och uppmuntrad för sitt viktiga arbete.

Naturliga ängar och betesmarker

De största värdena är knutna till naturliga ängs- och betesmarker. Dessa miljöer är ofta små, men finns på flera håll i kommunen. Några särskilt värdefulla exempel är markerna vid byn Grönhult väster om Tibro och vid byarna Skinnfällan och Spethult öster om Örlen. Här hittar man flera av kommunens artrikaste hagar. Under somrarna finns en fantastisk blomsterprakt och under höstarna lyser de mer okända ängssvamparna upp marken med sina starka färger.

Strandängarna runt Tidan är en annan typ av värdefulla betesmarker som det står mer att läsa om på nästa uppslag.

Artrik hagmark vid Skinnfällan. Foto Gillis Edman, Tibro Naturskyddsförening.

Slättergubbe och präskrage i artrik betesmark vid Skinnfällan. Foto Gillis Edman, Tibro Naturskyddsförening.

Stenskvätta och tofsvipa (nederst), påträffas båda i odlingslandskap med höga naturvärden.

Sveriges trettonde miljömål

”Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.”

Så här ska Tibro kommun medverka

- Stödja och stimulera till lokala utvecklingsprojekt som syftar till att restaurera och sköta odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden.

En av kommunens finaste hagmarker ligger vid Årtekärr. I de oödslade betesmarkerna växer flera arter av så kallade vaxskivlingar.

Levande sjöar och vattendrag

Landskapet i Tibro kommun präglas av den stora sjön Örlen och ån Tidan. Men det finns också flera mindre bäckar och åar med höga naturvärden.

Örlen - kommunens största sjö

Örlen har ett klart vatten. Sjöns stränder kantas av stora lövskogar med ett intressant djur- och växtliv. Samhället Fagersanna ligger naturskönt utmed sjöns södra strand och här finns också kommunens bästa bad. I de grunda vikarna växer vassbälten som är häckningsmiljöer för en rad våtmarksfåglar så som skäggmes och brun kärrhök. Sjön har en rik fiskfauna med 13 olika fiskarter varav flera är ganska sällsynta.

Tidan - en pulsåder

Tidan som kan liknas vid kommunens pulsåder flyter sakta fram genom de öppna odlingsbygderna norr och söder om Tibro tätort. Utmed ån

finns såväl betade strandängar som översvämmade madmarker. De årliga översvämningarna gör Tidans stränder till ett Eldorado för stora mängder av rastande änder, gäss och vadare.

Mindre bäckar

I kommunen finns många mindre vattendrag som är värdefulla för den biologiska mångfalden särskilt där vattnet är strömmande.

Den smala Gärebäcken, som mynnar i Tidan, är hem för den sällsynta och mycket krävande flodpärlmusslan. Flodpärlmusslan är en mycket känslig art och kan ses som en symbol för rena vatten. Den kan bara förekomma i vatten som också hyser öring eftersom dess larver fäster på öringens gälar.

Stor blåklocka vid stranden av sjön Örlen.

Gärebäcken är ett av kommunens mest värdefulla vattendrag.

Flodpärlmusslor.

Sveriges åttonde miljömål

"Sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer skall bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion skall bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas."

Så här ska Tibro kommun medverka

- Arbeta för att näringsbelastningen från enskilda avlopp till vattendragen minskar.
- Medverka i arbetet med att restaurera och återskapa goda vattenmiljöer genom att bistå den ideella naturvården och andra aktörer.
- Verka för lokalt omhändertagande av dagvatten.

Myllrande våtmarker

Kommunens finaste våtmarker finns utmed Tidan, översvämmade mader med stor betydelse för fågellivet. Men det finns också en del mindre kärr, mossar och dammar. Små objekt kan ha stort värde, men alla dessa är inte kända.

Mossar

Mossar kan tyckas triviala för oss, men denna naturtyp finns endast i norra Europa och är därför unik ur ett globalt perspektiv. Orörda mossar representerar det närmaste ”riktig vildmark” vi kan komma idag. Mossarnas värde är beroende av att de inte är dikade, eftersom det leder till uttorkning och igenväxning. Flera av Tibros mossar har dikats och har därför förlorat sina värden. Den största någorlunda opåverkade mossen i kommunen är Orrebomossen. Dessutom ligger den stora och mycket värdefulla Degermossen med en mycket liten del i Tibro kommun. Degermossen är bland annat av riksintresse för naturvård.

Kärr och dammar

Grunda vattenområden och små dammar är viktiga leklokaler för grodor och salamandrar. Dessa djur är fridlysta och känsliga för utdikning av våtmarker. Kunskapen om var det finns små dammar i kommunen är idag begränsad. Det är därför nödvändigt att undersöka förekomsten av dammar i samband med nya exploateringar.

Tidans mader

Kommunens mest värdefulla våtmark är maderna utmed Tidan söder om Tibro. Området har använts som fodermark under lång tid, både för slåt-

Orrebomossen.

ter och bete, vilket har skapat en rik och värdefull flora. De årliga översvämningarna gör området till ett Eldorado för stora mängder av rastande änder, gäss och vadare. De rastande flyttfågeln lockar i sin tur rovfåglar att jaga i området. Sommartid häckar flera naturvårdsintressanta våtmarksfåglar i anslutning till maderna. Området är ett av de största hävdade madsystemen i länet och är av riksintresse för naturvård.

Ormvråk.

Grågås.

Sveriges elfte miljömål

"Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet skall bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden."

Så här ska Tibro kommun medverka

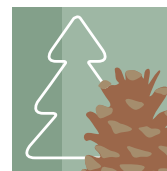
- Stödja och stimulera till lokala utvecklingsprojekt som syftar till att anlägga och restaurera våtmarker.
- Verka för att skapa våtmarker för lokalt omhändertagande av dagvatten.
- Medverka och stödja projekt som syftar till att bevara och stärka den biologiska mångfalden kring Tidan och göra den tillgänglig för besökare utan att värdena tar skada.

Gluttsnäppa

Maderna utmed Tidan hyser ett rikt fågelliv. Här ovan visas några arter, som du har chans att se.

Levande skogar

Skogen i Tibro domineras av stora barrskogar som formats av skogsbruket. Här och var finns dock mindre skogsområden som fått utvecklas mer fritt under långa tider och därför hyser en större biologisk mångfald än produktionsskogen.

Där träden har fått leva och dö i en naturlig takt blir skogen variationsrik med olika trädslag i olika åldrar, allt från små plantor till fallna jättar. Denna variation skapar livsförutsättningar för en mängd djur och växter som har det svårt att klara sig i de mer likartade produktionsskogarna. Speciellt för vissa av Tibros värdefulla skogar är förekomsten av naturliga källor. Dessa källpåverkade sumpskogar kan ge ett säregnet intryck och de har ofta mycket högt naturvärde.

Nyckelbiotoper

Många av Tibro kommuns skogsbestånd med naturvärden är så kallade nyckelbiotoper. En

nyckelbiotop är en enhetlig livsmiljö som har en nyckelroll för skogens hotade flora och fauna. Nyckelbiotoper har inget lagligt skydd, men markägare är skyldiga att samråda med Skogsstyrelsen om åtgärder som förändrar miljön i en nyckelbiotop. Nyckelbiotoper är små och finns spridda i kommunen.

Lövskogar kring Örlen

Utmed Örlens södra och östra stränder finns flera stora ädellövskogar. Just ädellövskogen hör till de skogstyper som har särskilt många av våra hotade växter och djur (ca tre fjärdedelar!). Utmed Örlen finns även flera värdefulla sumpskogar.

Klibbalsumpskog och klibbalkärr utmed Börtebäcken. Bäver har fällt träd och skapat gott om lågor och död ved som bland annat är värdefulla för insekter och svampar.

Rankås

Rankåsområdet öster om Tibro är en stor skogs-trakt som nyttjas flitigt för friluftsliv och rekrea-tion. Den speciella topografin med djupa raviner och dödisgropar har bildats under den senaste istiden och har stort geologiskt intresse. Områ-det är av riksintresse för naturvård. Stora delar av Rankåsområdet har stort värde för rekreation, men här finns också biologiskt mycket rika skogs-bestånd och värdefulla vatten.

Grova träd

Grova träd är både fascinerande och livsmiljö för många organismer. Många av natuvårdspro-grammets områden innehåller grova träd, men det saknas en samlad redovisning av grova träd i kommunen.

Den stora och vackra lungblåsan växer i några av kommunens värdefulla lövskogar.

Rankås är ett skogsområde med stor betydelse för friluftslivet.

Sveriges tolfte miljömål

”Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljö-värden och sociala värden värnas. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet ska nås inom en generation.”

Så här ska Tibro kommun medverka

- Bedriva natur- och friluftsanpassat skogsbruk med hög ambitionsnivå i de kommunala skogarna och på så vis vara ett gott före-döme.

Gamla tallar i Tibro gammelprästskog.

Skydd enligt miljöbalken

Här nedan redovisas en kort förteckning av skyddsformer enligt miljöbalken samt i vilken omfattning som områden är skyddade i Tibro kommun. De olika skyddsformerna är principiellt av två typer. Den ena typen innebär att det finns enskilda beslut om skydd för varje enskilt område. Den andra typen är områden eller arter som har ett generellt skydd.

Naturreservat

Naturreservat har ett starkt skydd som både innefattar restriktioner och reglering av markanvändning i ett område. En särskild skötselplan talar om hur området skall skötas och staten bidrar med pengar för skötsel och ersättning till markägare. Bestämmelser om naturreservat finns i 7 kapitlet i miljöbalken. Ändamål och restriktioner i reservaten framgår av särskilda beslut och skötselplanen. Beslut om att avsätta naturreservat görs av länsstyrelsen. Även kommunen har möjlighet att fatta beslut om att bilda naturreservat.

Inom kommunen finns vid 2011 års början, ett område som är naturreservat enligt miljöbalken 7 kap 4§. Det är *Ruderskogens naturreservat*, en källpåverkad lövsumpskog med rik kärlväxtflora. Arealen på naturreservatet är 32 hektar.

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av särskilt värdefulla naturområden inom EU. De flesta Natura 2000 områden är också naturreservat. Natura 2000 är en ytterligare förstärkning av skyddet. Syftet är att bevara naturtyper och arter som EU-länderna har kommit överens om. För verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område krävs tillstånd. Tillstånd hanteras i första hand av länsstyrelsen, men t ex i fall då ett Natura 2000-område riskerar att skadas kan frågan föras vidare till regeringen och EU.

Inom kommunen finns vid 2011 års början, fyra områden som är Natura 2000-område. Dessa är:

En del av Tidans mader söder om Tibro
Ruderskogens naturreservat
Tnå hagmarker vid Årteklärr
Delar av Gärebäcken

Den sammanlagda arealen på Natura 2000-områdena är 112 hektar.

Fridlysta djur och växter

Fridlysning innebär ett förbud mot att skada eller föra bort vilt levande exemplar av vissa arter som är speciellt sällsynta och/eller utsatta. Det är ett skydd mot plockning, uppgrävning, samling, insamling för kommersiella syften och även mot viss markexploatering.

Lagstiftning när det gäller fridlysning finns bl a i artskyddsförordningen. Exempel på arter som omfattas av fridlysning är alla grod- och kräldjur, alla fladdermöss och alla orkideer. Vissa av de fridlysta arterna, t ex flodpärlmussla, vissa fladdermöss, större vattensalamander m fl omfattas dessutom av EU:s habitatdirektiv.

Åkergroda är en av de arter som har särskilt skydd enligt artskyddsförordningen. Det innebär bl a att det inte är tillåtet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsen.

Biotopskyddsområde

Små mark- eller vattenområden som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda, får enligt 7 kap 11 § miljöbalken förklaras som *biotopskyddsområde*. Skyddet får avse enskilda områden eller samtliga områden av ett visst slag inom landet eller del av landet.

Enligt förordning 1998:1252 om områdeskydd, utgör vissa områden alltid biotopskyddsområden enligt miljöbalken, det sk *generella biotopskyddet* som bland annat avser åkerholmar, alléer, och stenmurar i jordbruksmark. Inom dessa biotopskyddsområden får inte bedrivs verksamhet eller vidtas åtgärder som kan skada naturmiljön. Länsstyrelsen får medge dispens men endast om det finns särskilda skäl.

Hur många områden i Tibro kommun som omfattas av det generella biotopskyddet är inte känt.

Skogsstyrelsen har dessutom möjlighet att fatta beslut om biotopskyddsområden för andra typer av områden. Dessa liknar ett naturreservat men är mindre upp till 20 ha.

Inom Tibro kommun finns vid 2011 års början, sex områden som Skogsstyrelsen beslutat skall skyddas med biotopskydd. Det rör sig om små skogsbestånd och den sammanlagda arealen är 10 hektar.

Även länsstyrelsen får fatta beslut om enskilda biotopskyddsområden t ex när det gäller rikkärr, ängar, naturbetesmarker, bäckfåror, rasbranter m.m. Några sådan beslut finns dock inte i Tibro kommun. När ett område avsätts som biotopskyddsområde kan markägaren få ersättning för de inskränkningar i markanvändning som skyddet innebär.

Naturvårdsavtal

Naturvårdsavtalet är ett civilrättsligt avtal som tecknas på 50 år mellan Skogsstyrelsen/Länsstyrelsen och markägare som är intresserade av naturvård. Syftet med avtalet är att bevara, utveckla eller skapa områden med höga naturvärden.

Inom Tibro kommun fanns vid 2011 års början, två mindre områden med naturvårdsavtal.

Stenmurar, odlingsrösen och alléer är några exempel på småbiotoper som omfattas av generellt biotopskydd. Foto Gillis Edman, Tibro Naturskyddsförening.

Ekologiskt särskilt känsliga områden

Vissa naturmiljöer är mer känsliga från ekologisk synpunkt än andra. Sådana områden skall enligt miljöbalkens 3 kapitel 3 § skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Ekologiskt särskilt känsliga områden kan enligt förarbetena till lagstiftningen vara av tre typer:

1. Områden med instabila produktionsförhållanden och ogynnsamma återväxtförhållanden.
2. Områden som inrymmer växt- och djurarter som är utrotningshotade.
3. Områden i övrigt som är särskilt ömtåliga och som samtidigt inrymmer särskilda ekologiska värden.

I Tibro saknas kunskap om de områden som anges i den första punkten ovan. Områden som anges i punkt 2 och 3 har däremot redovisats i naturvårdsprogrammets beskrivningsdel. De områden som i naturvårdsprogrammet har *höga* eller *unika* naturvärden bedöms som ekologiskt särskilt känsliga enligt MB 3:3.

Skyddet för ekologiskt särskilt känsliga områden skall i första hand tillgodoses vid tillståndsgivning och fysisk planering. Att ett område bedöms som ekologiskt särskilt känsligt innebär inte restriktioner för pågående markanvändning. Vid fortsatt markanvändning av hittillsvarande slag har bestämmelsen endast en rådgivande funktion.

Riksintresse för naturvård

Områden av riksintresse för naturvård ska representera huvuddragen i svensk natur, belysa landskapets utveckling och visa mångfalden i naturen ur ett nationellt perspektiv. Områden som pekats ut som Natura 2000 områden blir automatiskt område av riksintresse för naturvården. Miljöbalken kräver att områden av riksintresse för naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön. Dessa s.k. hushållningsbestämmelser har emellertid direkt verkan enbart vid prövning av exploateringsföretag som i lagens mening innebär ändrad markanvändning (t.ex. att skogsmark ersätts av tätortsbebyggelse). Vid fortsatt markanvändning av hittillsvarande slag har bestämmel-

serna endast en rådgivande funktion. Miljöbalkens 1 kap., 2§ anger i vilka fall hushållningsbestämmelserna är tillämpliga.

Naturvårdsverket har gett ut en handbok med allmänna råd för tillämpningen av riksintressen: *Naturvårdsverket 2005: Riksintresse för naturvård och friluftsliv – Handbok med allmänna råd för tillämpningen av 3 kap. 6 §, andra stycket, Miljöbalken, Handbok 2005:5*

Utöver Natura 2000 områdena finns 4 riksintressen för naturvård i Tibro kommun. Dessa presenteras här nedan. Det rör sig om tämligen stora områden men då skall man komma ihåg att prövning av exploateringsföretag endast skall ske om det i lagens mening innebär ändrad markanvändning. Vid prövningen är det av avgörande betydelse huruvida exploateringen riskerar att skada några naturvärden eller ej. Naturvårdsprogrammets katalog över kända naturvärden kan fungera som ett viktigt underlag vid sådana prövningar.

NRO 14090 Habolstorp –Tolsby.

NRO 14091 Rankåsområdet

NRO 14076 Degermossen och Bällefors stormosse

NRO 14077 Örlendalen – Mölltorpsplatån

Strandskydd

Strandskyddet ska trygga förutsättningarna för allmansrättslig tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor på land och i vatten för växt- och djurliv. Inom strandskyddat område råder förbud att uppföra nya byggnader. Det är inte heller tillåtet att väsentligen ändra eller förbereda för ny byggnad om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt. Det är inte heller tillåtet att vidta åtgärder som försämrar livsvillkoren för växt- och djurlivet.

Enligt miljöbalken 7 kap 13–18§§ råder strandskydd vid havet och vid insjöar och vattendrag 100 meter från strandlinjen. Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften.

Länsstyrelsen och kommunen får i enskilda fall ge dispens från strandskyddet om det finns särskilda skäl som definieras i miljöbalken.

Kända naturvärden i Tibro kommun

Katalog

I denna katalog presenteras de områden i kommunen som konstaterats ha mer naturvärden än det vanliga produktionslandskapet. De motsvarar ca 15 % av kommunens yta varav Örlen utgör 7 %. Huvuddelen av kommunens biologiska mångfald med skyddsvärda livsmiljöer och arter finns i dessa områden. En förutsättning för att miljömålen skall kunna uppfyllas är att dessa områden bevaras och sköts på ett sätt så deras värden består.

Varje område beskrivs översiktligt. Texten sammanfattar områdets huvudsakliga naturvärden. Referenser anges med siffror som redovisas i referenslistan vilken följer efter katalogen.

Arter i området som haft betydelse för naturvärdesbedömningen redovisas som "värdearter". Siffror som står efter en rad av arter betyder att uppgift om arterna kommer från en viss referens. Arter som är upptagna på Sveriges officiella lista över rödlistade arter noteras med så kallad hotkategori.

NT = Nära hotad (Near Threatened)

VU = Sårbar (Vulnerable)

EN = Starkt hotad (Endangered)

CR = Akut hotad (Critically Endangered)

1. Tidan söder om Tibro

Stora, hävdade madmarker utmed Tidan. Mellan ån Tidan och de stora odlingsmarkerna breder hävdade och tidvis översvämmade madmarker ut sig. Området har använts som fodermarker under lång tid, både för slätter och bete, vilket har skapat en rik och värdefull flora. De årliga översvämningarna gör området till ett Eldorado för stora mängder av rastande änder, gäss och vadare. De rastande flyttfågeln lockar i sin tur rovfåglar att jaga i området. Sommartid häckar flera naturvårdsintressanta våtmarksfåglar i anslutning till maderna. Vegetationen är mycket varierande med bland annat lågstarräng, högstarräng, jättegroeäng, högrörtsfuktäng och rena bladvassruggar.

Området är ett av de största hävdade madsystemen i länet. Här finns mycket höga naturvärden som till stora delar är beskrivna i samband med en mängd olika inventeringar. Delar av området är också skyddat som Natura 2000-område.

Värdearter: drillsnäppa NT (28), stjärtand NT (28), sädgås NT (28), brunand NT (28), kornknarr NT (28), gräshoppsångare NT (28), storspov VU (28), brus-hane VU (28), småfläckig sumphöna VU (28), bivråk VU (30), kungsfiskare VU (31), sydlig gulärta VU (30), darrgräs (1), krypvide (1), ormrot (1), ängsbräsma (1), smörboll (1), slättergubbe NT (10), gullviva (10), atlantmaskros (10), backtimjan (10), brudbröd (10), källdaggekåpa (10), stagg (10), knägräs (10), lundstarr (10), hirsstarr (10)

Referenser: 1, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 28, 30, 31

Bedömning: Klass 1. Unika naturvärden.

2. Lövskog vid Björketorp

Området är ett stort lövskogsbestånd med inslag av klibbalkärr. Bitvis finns ett utvecklat buskskikt av has-sel. Marken är frisk med inslag av fuktigare partier. I sluttingar och branter förekommer rörligt markvatten som ger upphov till en något rikare flora. Det finns relativt gott om död ved i beståndet.

Värdearter: blåsippa (2)

Referenser: 2

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

3. Gransumpskog öster om Spännefalla

Två närliggande mindre gransumpskogar som omges av hyggen och produktionsbestånd. Träden har bildat socklar eftersom marken är blöt hela året. Det finns rikligt med död ved, både av gran och lövträd. Bestånden är klassade som nyckelbiotop respektive naturvärdeslokal av Skogsstyrelsen.

Värdearter: långflikmossa (3), kattfotslav (3), gammel-granslav (3)

Referenser 3

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

4. Gransumpskog norr om Slättås

Gransumpskog med gott om gamla och senvuxna träd. Skogen är orörd och viktiga naturskogs-karaktärer som gamla och döda träd finns här och var. Den skuggiga och fuktiga miljön skapar förutsättningar för en rik flora. Intill området finns en grustäkt som påverkat skogsbeståndet kraftigt.

Värdearter: skärmstarr (3), missne (3), kattfotslav (3) och gammelgranslav (3)

Referens: 3

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

5. Lövsumpskog norr om Ljunghem

Källpåverkad lövsumpskog som genomkorsas av en bäck. I beståndet växer både gran och flera lövträd, som klibbal, björk asp och sälg. Åtskilliga av lövträden är gamla. Den jämna och höga luftfuktigheten samt den sumpiga marken har skapat förutsättningar för en intressant flora.

Värdearter: missne (3), bäckbräsma (3) och gammel-granslav (3)

Referenser 3

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

6. Kulturlandskap vid Jubberud

Runt radbyn Jubberud finns ett större sammanhängande ängs- och hagmarksområde med både direkta naturvärden och landskapsmässiga värden. Bland de mer öppna betesmarkerna finns också flera lövskogsbestånd som också betas. Delar av betshävden verkar ha upphört och en viss igenväxning pågår. Betesmarken består dels av före detta åker men också till viss del naturliga betesmarker. Inslaget av stenmurar och odlingsrösen är stort. Flera sällsynta och hotade ängs-markssvampar och fjärilar har observerats i området. Värdearter: darrgräs (1), mandelblomma (1), revfibbla (1), sommarfibbla NT (1), blåsippa (1), kattfot (1), jungfrulin (1), ängsskallra (1), ängsnätfjäril NT (30), sexfläckig bastardsvärmare NT (30), violett kantad guldvinge NT (30), porfyrrödling VU (30), ockranop-ping EN (30) och stornopping NT (30).

Referenser: 1, 2, 4, 16, 30.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

7. Betesmark vid Högåsen

En mindre betesmark i skogslandskap. Marken är väl-hävdad genom bete och här växer flera hävdgynnade arter. Förekomsten av flera odlingsrösen vittnar om att marken tidigare brukats som åker.

Värdearter: bockrot (8), brudbröd (8), stagg (8), backsmultron (8).

Referenser: 8

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

8. Gransumpskog öster om Perstorps mosse

Gammal gransumpskog med lång trädkontinuitet. Skogen ger ett orört intryck och här finns flera viktiga naturskogskaraktärer som senvuxna granar, gamla lövträd och död ved i form av både lågor och torrakor. Marken är källpåverkad och blöt vilket har gynnat en naturvårdsintressant moss- och kärlväxtflora.

Värdearter: stor revmossa (3), vågig sidenmossa (3), källpraktmossa (3), dunmossa (3) Jungfru Marie nycklar (3), korallrot (3), skärmstarr (3), kattfotslav (3), gammelgranslav (3), havstulpanlav (3), skriftlav (3)

Referenser: 3

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

9. Lövskog vid Olofsby

Stort lövskogsbestånd med inslag av klibbalkärr. Skogen är medelålders och utgörs främst av björk och asp. Enstaka grova asplågor förekommer här och var. Marken är bördig och där slutningen är kraftig finns även rörligt markvatten som gynnar en rikare flora.

Områdets största värde är dess storlek.

Värdearter: blåsippa (2)

Referenser: 2

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

10. Öppen hagmark vid Gravelid

Öppen enbuskmark som hävdas genom bete. Stor delar av området är nästan helt öppet men i söder finns en bäck och utmed denna växer en ridå av björk och asp. Marken domineras av äng, med framför allt rödven, tuvtätel och stagg. Kärlväxt- och marksvampsfloran är rik med flera sällsynta och hotade arter. Delvis raserade stenmurar bidrar också till områdets naturvärden.

Värdearter: trådvaxskivling VU (30), grålila vaxskivling VU (30), stornopping NT (30), rulljordstjärna EN (30), grön gul vaxskivling VU (30), rodnande lutvaxskivling VU (30), mjölrödskivling NT (30), stagg (1), knägräs (1), späddagkåpa (1), kattfot (1), slättegubbe NT (1), bockrot (8), ängsvädd (8).

Referenser: 1, 8, 30

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

11. Björkhage öster om Backen

Björkhage och öppen betesmark som restaurerats under senare år. Norra delen av området är glest bevuxen med björk medan södra delen i dagsläget är

öppen men med spridda enbuskar och små grupper av framför allt björk. Kärlväxtfloran är ganska artfattig vilket möjligen kan bero på en lång period av färbete. Svampfloran är dock rik och värdefull.

Värdearter: jungfrulin (1), knägräs (1), kattfot (1), ögontröst (1), granspira NT (1), trådvaxskivling VU (30), grålila vaxskivling VU (30), stornopping NT (30), scharlakansvaxskivling NT (30).

Referenser: 1, 8, 30

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

12. Betesmark vid Källebacken

Delvis trädklädd betesmark med inslag av fuktäng. Områdets kanter och ett centralt parti är öppna och har karaktär av naturlig betesmark, men de övriga delarna domineras av gran, tall, björk och asp. Mindre delar utgörs av fuktäng eller rentav våtmark. Området betas av nötkreatur.

Värdearter: slättegubbe NT (1), darrgräs (1), jungfrulin (1), svinrot (1), smörbollor (1), hirsstarr (1), kärrsilja (1), bockrot (8), ängsvädd (8).

Referenser: 1, 8.

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

13. Öppen betesmark vid Lilla Tolsby

Stor och öppen betesmark på mestadels frisk mark. Området har en mycket rik ängsmarksflora och hävdas genom hästbete. Detta är en av de artrikaste betesmarkerna i Tibro kommun. Troligen har hagmarken en lång kontinuitet av hävd i någon form. En mindre bäck rinner genom områdets norra del. Enbuskar, hasselbuskar och enstaka kanelrosbuskar växer spritt. Äldre stenmurar finns i området.

Värdearter: smörbollor (1), darrgräs (1), snårstarr (1), gökblomster (1), vanlig nattviol (1), klasefibbla NT (1), krussilja (1), brudborste (1), knägräs (8), stagg (8), svinrot (8), ängsvädd (8), bockrot (8), slättegubbe NT (8), ängsbräsma (8).

Referenser: 1, 8.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

14. Öppen hagmark väster om Ruder

Glest trädbeklädd hagmark på lerjord. Vegetationen domineras av tuvtätel- och staggäng med kraftig tuvbildning. Det mycket glesa trädsiktet domineras av björkar samt enstaka alar och jolster. Hagen är på alla sidor omgiven av stora arealer åkermark.

Värdearter: darrgräs (1), hirsstarr (1), kattfot (1), smörbollor (1), blåsuga (8), knägräs (8), slättegubbe NT (8), stagg (8), ängsvädd (8).

Referenser: 1, 8.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

15. Betesmark vid Bäckén

Halvöppen betesmark på lerjord med varierande fuktighetsgrad och vegetationstyp. I området finns fläckvis med träd och buskar i form av björkdungar, aspri-däer, lågvuxna enar, jolster och ett stort bestånd med kanelros. Röjningar av bland annat asp har skett under senare år. Vegetationen domineras av olika typer av högrötsäng och rödvensäng. Södra delen av området är en betad lövskog med hagmarks-karaktär. Träden, till största delen asp och björk, är medelålders.

Värdearter: Jungfru Marie nycklar (1), darrgräs (1), ängsskallra (1), knägräs (8), stagg (8), ängsvädd (8).

Referenser: 1, 8.

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

16. Lövskog vid Kårtorp

Stort lövskogsbestånd på gammal inägomark. Träd-skiktet domineras av björk. Eftersom skogen endast är svagt påverkad av skogsbruk har vissa naturskogs-karaktärer som lågor och högstubbar bildats. I norra delen finns iordningjord grillplats och beståndet har därmed vissa rekreativvärden.

Värdearter: -

Referenser: 2

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

17. Parkmiljö runt gården Ruder

Parkmiljö med alléer och gamla, grova vårdträd av flera olika arter. Vissa av de grova lövträden är över 200 år gamla och en bok har en imponerande diameter på 2 meter i brösthöjd. I området finns även två mindre dammar och öppna gräsmarker. De grova ädellövträden skapar tillsammans med dammarna och de öppna gläntorna förutsättningar för en rik flora och fauna.

Värdearter: allémossa (2), allélav (2), kyrkogårdslav (2)

Referenser: 2

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

18. Gransumpskog norr om Janstorp

Mycket blöt gransumpskog med inslag av tall, glasbjörk och klibbal. På grund av den blöta marken har träden bildat tydliga socklar. Beståndet har en lång trädkontinuitet och ett stabilt och fuktigt mikroklimat sedan länge. Träden är senvuxna och det har hunnit bildas flera typiska naturskogs-karaktärer i form av lågor och högstubbar av både barr- och lövträd. Här finns en rik flora av såväl kärleväxter som lavar.

Värdearter: skärmstarr (3), korallrot (3), spindelbloms-ter (3), skriftlav (3), havstulpanlav (3), kattfotslav (3), gammelgranslav (3), långflikmossa (3).

Referenser: 3

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

19. Betesmark vid Kolahult

Liten ängs- och hagmark som betas av får. Hagen ligger i skogsbygd men är omgiven av mindre vallbe-tesmarker. Området har en lång kontinuitet av hävd i olika former, främst lieslätter. Kortare stenmurar finns i området.

Värdearter: bockrot (8), jungfrulin (8), knägräs (8), rev-fibbla (8), stagg (8), svinrot (8), ängsvädd (8), ögontröst (8).

Referenser 1, 8

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

20. Naturreservatet Ruderskogen

Källpåverkad lövsumpskog med rik kärleväxtflora. Reservatet består av två delar, ett kärnområde som utgörs av ett källpåverkat klibbalkärr samt ett antal bäckdrågar omgivna av sumpskog. I klibbalkärret växer alarna och björkarna på kraftiga socklar mellan vilka det står vatten hela året om. Källvattnet som sipprar upp i kärret är kalkrikt och medför att en kalkkrävande flora kan växa här. Den långa skogliga kontinuiteten i kärret har skapat gott om död ved och gamla träd. Utmed bäckdrågen växer löv- eller blandsumpskog, men dessa är inte lika källpåverkade som själva alkärret. Området ingår i nätverket Natura 2000 och är skyddat som naturreservat.

Värdearter: missne, myskmadra, dvärghäxört, krans-rams, skärmstarr, rankstarr, slokstarr, springkorn, gullpudra, bäckbrämma, kärffibbla, korallrot, blåsippan, ormrot, stor revmossa, rörsvepemossa, blåmossa, havstulpanlav, skriftlav, mindre hackspett NT, spillkråka, sparvuggla, pärluggla (11).

Referenser: 3, 9, 11

Bedömning: Klass 1. Unika naturvärden.

21. Porsamossen söder om Älgarås

Glest bevuxen mosse med en mindre tjärn. Vätmarken är endast svagt påverkad av dikning samt en kraftled-ningsdragning. Endast mossens norra del ligger i Tibro kommun. Den södra och större delen hör till Hjo kommun.

Värdearter: -

Referenser: 7.

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

22. Sumpskog vid Frigglesby

Gran- och klibbalsdominerad sumpskog på båda sidor om en skogsbäck. Marken är mycket näringsrik och träden grova. Här och var finns små, öppna vatten-spegel mellan trädsocklarna. Träd har dött av ålder och andra naturliga orsaker och därmed har både lågor och högstubbar bildats. På stenar och trädbaser finns ett väl utvecklat mosstäcke.

Värdearter: dunmossa (3), bäckbräsma (3), missne (3), dvärghäxört (3), skärmstarr (3), rankstarr (3), kärrfibbla (3), springkorn (3), gullpudra (2).

Referenser: 2, 3, 31.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

23. Öppna hagmarker runt Nybygget

Stora, sammanhängande och öppna hagmarker med rik kärlväxt- och ängssvampflora. Vegetationen är mångformig och några av de typer som noterats är rödvensäng, örtrik friskäng, rödvenshed, lågstarräng och högörtsäng. Trädskiktet är mycket glest och dungar finns endast på vissa begränsade delar. I de västra delarna är marken mer kvävepåverkad än i de östra. Betesmarkerna ligger på ändmoräner och moränbackar.

Värdearter: spåtistel (1), låsbräken, kattfot, slättergubbe, darrgräs, stor blåklocka, ängsskallra, piggstarr, mandelblomma, smörbollar, vanlig nattviol, späddaggkåpa, ängsbräsma, krussilja (1), gröngul vaxskivling VU (30), rodande lutvaxskivling VU, trädvaxskivling VU, scharlakansvaxskivling NT, luktvaxskivling, ljusskivig lerskivling NT, svartnande narmusseron EN, stornopping NT (30).

Referenser: 1, 5, 6, 8, 30

Bedömning: Klass 1. Unika naturvärden.

24. Öppen hagmark öster om Mickelstorp

Stor, öppen och delvis restaurerad betesmark. Vegetationen är varierande men lågstarräng och rödvensäng är två typer som dominerar. Floran är rik med ett stort antal ängsmarksväxter. Mest anmärkningsvärd är den rika ängssvampfloran med inte mindre än tolv rödlistade arter noterade.

Värdearter: kattfot, darrgräs, ögontröst, stagg, jungfrulin, låsbräken, hirsstarr, gökblomster, smörbollar (1), gröngul vaxskivling VU (1, 30), rodande lutvaxskivling VU (30), trädvaxskivling VU (30), scharlakansvaxskivling NT (30), luktvaxskivling (30), ljusskivig lerskivling NT (30), svartnande narmusseron EN (30), stornopping NT (30), slemvaxskivling (30), vridfingersvamp NT (30), violett fingersvamp VU (30), lundvaxskivling NT (30), orangebrun giftspindling (30).

Referenser: 1, 8, 30

Bedömning: Klass 1. Unika naturvärden.

25. Igenväxande hagmark vid Jonsboda gård

Tidigare betad utmark med rik ängssvampflora. Området som består av två delar utgörs av igenväxande utmarker. Det är tveksamt om beteshävderna fortfarande upprätthålls. Det norra av de två delområdena är idag ett storvuxet skogsbestånd och det är oklart om de sällsynta svampar som observerats här finns kvar. Det sydliga delområdet är mer öppet och har därmed större

chans att hysa sällsynta, hävdgynnade arter. Objektet bör studeras närmare i fält.

Värdearter: gröngul vaxskivling VU (1, 30), rodande lutvaxskivling VU (1, 30), grålila vaxskivling VU (1, 30), gökblomster (8), hirsstarr (8), knägräs (8), revfibbla (8), slättergubbe NT (8), stagg (8), ängsbräsma (8).

Referenser: 1, 8, 30

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

26. Strandnära lövskog vid Brokvarn och Pökan

Stort bestånd med strandnära lövskog utmed Tidan. Närmast bebyggelsen växer gamla vårdträd men i övrigt är skogen relativt ung och risig. I områdets norra del och bitvis närmast vattnet finns betade mader som hyser ett rikt fågelliv. Även skogsbestånden har ett värde för häckfågelfaunan. I de betade maderna och hagmarkerna i norra delen har flera sällsynta ängsmarkssvampar observerats.

I den delen av Tidan som rinner genom området finns några forssträckor med tillhörande gamla kvarnmiljöer. Det finns planer att anlägga en vandringsled och några fiskebryggor utmed åns västra sida. Vandringsleden är en del i en lokal naturvårdssatsning (LONA-projekt). Värdearter: mindre hackspett NT (31), stjärtnes (31), bäver (18), ängsbräsma (1, 8), knägräs (8), nattviol (8), stagg (8), ängsvädd (8), gröngul vaxskivling VU (30), lila vaxskivling NT (30), rulljordstjärna EN (30)

Referenser: 1, 2, 8, 18, 30, 31.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

27. Strandnära blandskog och mader i Tibro

Tätortsnära lövskog och madmarker på båda sidor om Tidan. I objektet ingår Smulebergsskogen och Tibro stadspark. Båda dessa har mycket stora rekreativvärden. Smulebergsskogen används flitigt av den intilliggande skolan och det finns planer på att förvalta skogen som ett kommunalt naturreservat. Området som helhet är varierat och innehåller biotoperna triviallövskog, ädellövskog, högstammig granskog med tydlig undervegetation av hassel, betade madmarker samt en liten slätteräng längst i söder. I norra delen av området rinner Tibrobäcken genom en lövskogsklädd bäckrav. Öring vandrar upp i bäcken. Området har beskrivits som en pastoral idyll i tätorten.

Värdearter: blåfotad taggsvamp VU (30), silkeslidskivling VU (30), kryddspindling S (30), sandkremla NT (30), gul rotskål NT (30), brudborste (8), knägräs (8), nattviol (8), slättergubbe NT (8), smörbollar (8), stagg (8), ängsvädd (8).

Referenser: 2, 8, 30, 31.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

28. Halvöppen hagmark vid Fågelviken

Liten hagmark med kraftig buskvegetation. Området har inslag av ängsmarksflora. Buskskiktet består av en men också en del hagtornsbuskar och nyponsnår. Stor delar har tidigare varit skogsbeklätt och först i senare tid öppnats upp och omvandlats till betesmark. Hagmarken är omnämnd men inte klassad i ängs- och hagmarksinventeringen.

Värdearter: -

Referenser: 1, 8.

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

29. Klubbalskog utmed Tibrobäcken

Långsmalt klubbalsbestånd utmed bäck i tätortsnära läge. Skogen är medelålders och bitvis blöt med en del sockelbildning. Tack vare att skogen lämnats opåverkad har träd fått dö naturligt och en del död ved har på så sätt skapats till gagn för bland annat insektslivet. Det tätortsnära läget gör att objektet påverkas av intilliggande trädgårdar.

Värdearter: strutbräken (2)

Referenser: 2.

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

30. Allé och parkmiljö runt Tibro prästgård

Lind- och lönnallé samt gårdsmiljö med flera grova lövträd. I allén finns förutom lönn och lind även en gammal grov ask. I området ingår också en halvöppen hagmark norr om prästgården. Floran i hagmarken är relativt utarmad men hävden är god och här finns försättningar för framtida värden. Hagmarken är omnämnd men inte klassad i ängs- och hagmarksinventeringen.

Värdearter: stor aspticka NT (30), rosentrattskivling NT (30).

Referenser: 1, 2, 30.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

31. Hagmark öster om Tibro prästgård

Kuperad och välhävdat beteshage på sandmark. Tidigare har marken används som åker eller varit beskogad. Den tidigare markanvändningen medför att ängsfloran är relativt fattig. I östligaste delen finns ett något tätare trädskikt med framför allt björk.

Värdearter: stor blåklocka (1), bockrot (8), smörbollar (8), gulmåra (8), knägräs (8), stagg (8), svinrot (8), ängsvädd (8).

Referenser: 1, 8.

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

32. Alsumpskog öster om Tibro prästgård

Ung klubbalsumpskog utmed en slingrande skogsbäck. Det täta beståndet har börjat självgallra och därför har det bildats gott om döda liggande och stående träd. Dessa döda träd är viktiga för såväl insekter som för hackspettar som äter insekterna. Området har ett stabilt och fuktigt mikroklimat som gynnar värdefulla mossor och kärlväxter. Området är klassat som nyckelbiotop.

Värdearter: dunmossa (3), skärmstarr (3), kärrfibbla (3), gammelgranslav (3).

Referenser: 3

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

33. Gransumpskog söder om Rankås

Gammal, naturskogsartad gransumpskog utmed en slingrande skogsbäck. Orördheten har skapat flera viktiga naturskogskaraktärer som döda och döende träd, olikåldrighet och senvuxna träd. Denna variation ger förutsättningar för att en mängd arter ska kunna leva här. Den sällsynta tretåiga hackspetten har observerats. Området är klassat som nyckelbiotop.

Värdearter: tretåig hackspett VU (31, troligen har arten bara observerats vid enstaka tillfällen), dunmossa (3), långflikmossa (3), skärmstarr (3), missne (3), gammelgranslav (3).

Referenser: 3, 31.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

34. Mosse vid Älgåråsasjön

Myrkomplex som till stora delar vuxit igen med tallskog. Både Älgåråsasjön och två mindre tjärnar ingår i objektet. Vid de två mindre tjärnarna finns små, öppna våtmarkspartier som är värdefulla. Området som helhet har påverkats av både dikning och torvtäkt.

Värdearter: -

Referenser: 7

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

35. Våtmark vid Götarshemsdammen

Öppen våtmark som är kraftigt påverkad och formad av ingrepp som dämning och dikning. I objektet ingår även själva Götarshemsdammen som i egenskap av öppen vattenspegel i en sjöfattig trakt har ett landskaps-ekologiskt värde.

Värdearter: bäver (18), sångsvan (35)

Referenser: 7, 18, 35.

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

36. Ängs- och hagmarker runt byn Grönhult

En ansamling av mindre ängs- och hagmarker i ett

landskap som karakteriseras av ändmoräner. Objektet består av inte mindre än tolv olika betesmarker med något skiftande flora, jordarter och hävd men med det geografiska läget gemensamt. På vissa marker finns ett mer eller mindre kraftigt buskskikt medan andra platser är helt öppna. Området finns presenterat i dokumentet Naturvårdsprogram för Skaraborgs län som en plats med landskapsmässiga värden.

Värdearter: ängsbräsma (1), kattfot (1), ögontröst (1), slättergubbe NT (1), jungfrulin (1), ängsskallra (1), darrgräs (1), Jungfru Marie nycklar (1), svinrot (1), backstarr (1), ängshavre (1), backnejlika (1), tjärblomster (1), grönvit nattviol (1), vårarv (1), blåmålla (1), stor blåklocka (1), stagg (1), knägräs (1), smörboll (1), ängsvädd (8), bockrot (8), gulmåra (8), prästkrage (8), slätterfibbla (8).

Referens: 1, 4, 8.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

37. Hagmark vid Karlstorp

Blockrik och tuvig hagmark på morän. Floran är mycket rik, här har noterats drygt 20 arter ängsväxter och ett stort antal vaxskivlingsarter. Det glesa trädskiktet domineras av gran medan buskskiktet utgörs av enbuskar. En liten sandtäkt finns i anslutning till området.

Värdearter: kattfot (1), darrgräs (1), hirsstarr (1,8), knägräs (1,8), ögontröst (1), stagg (1,8), ängsvädd (1,8), slättergubbe NT (1), Jungfru Marie nycklar (1), jungfrulin (1), svinrot (1), bockrot (8), prästkrage (8), ängsvädd (8).

Referens: 1, 8.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

38. Klibbalkärr vid Tideberg

Tidvis översvämmat klibbalkärr utmed naturlig skogsback. Alarna växer på välutvecklade socklar. I västra delen av området finns en gammal torpgrund och här är marken torrare och skogen domineras i stället av asp och björk. Genomgående är träden medelålders. Området har ett fuktigt och stabilt mikroklimat som gynnar bland annat lavar och mollusker.

Värdearter: gullpudra (2, 3), kabbeleka (2).

Referenser: 2, 3, 4, 7

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

39. Björkhagar vid Hägnestugan

Två mindre betade björkhagar på vardera sidan om Hägnestugan. Hagarna hävdas genom hästbete och hävden verkar vara god. Det finns inslag av ängsmarksflora, framför allt i den sydöstra av hagarna. Marken är lerhaltig.

Värdearter: blåsuga (1), slättergubbe NT (1), slätterfibbla (1), jungfrulin (1), kungsljus (1), smörboll (8), svinrot (8), ängsvädd (8).

Referens: 1, 8.

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

40. Björkhage vid Humstenstorp

Smal och glest trädbevuxen björkhage på blockrik mark. Förutom björk växer här även enstaka alar, jolster och enbuskar. Vegetationen utgörs av rödvensäng men även tuvtätäläng och staggäng förekommer. Marken är frisk till något fuktig.

Värdearter: slättergubbe NT (1), ängsskallra (1), blåsuga (8), knägräs (8), slätterfibbla (8), stagg (1,8) svinrot (8), ängsvädd (8).

Referens: 1, 8.

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

41. Klibbalskog utmed Tidån och Gärebäcken

Fuktiga strand- och bäckskogar som domineras av klibbal. Bitvis meandrar Gärebäcken och på dessa platser har det bildats blöta alkärr. Skogen är genomgående medelålders. I norra delen av området finns visst inslag av gran. Denna del utgörs av före detta betesmarker som har vuxit igen men fortfarande finns inslag av ängsväxter i florin. Här och var finns spår efter bäver. Utmed Gärebäcken i områdets östligaste del har kungsfiskare häckat.

Värdearter: nattviol (2), kärrfibbla (2), strutbräken (2), smörboll (2), kungsfiskare VU (31).

Referenser: 2, 31.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

42. Lövskog och å vid Åreberg

Blandlövskog och gammal kvarnmiljö utmed Tidån. Skogen domineras av klibbal närmast stränderna och mer ädla lövträd som alm, lönn, ask och ek längre från vattnet. Tidån har ett par forssträckor i området och i anslutning till dessa har strömstare häckat vid flera tillfällen. Området har flera viktiga strukturer för fladdermöss, så som gamla lövträd, hålträd, gamla byggnader och öppna vattenspeglar. Vid en inventering observerades minst fyra arter av fladdermöss vid Åreberg.

Värdearter: strömstare (20).

Referenser: 2, 16, 20.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

43. Hagmark norr om Åreberg

Stor och ånära betesmark som i norr övergår i betade lövskogsbestånd. Stora delar av den betade marken är trädfri och endast några enstaka buskar av klibbal och en förekommer. Marken är sandig och fuktigheten va-

rierar mellan torra partier till mycket fuktiga kärrartade delar. Floran är genomgående rik, framför allt på de öppnare delarna. Några källor mynnar i sandbankarna i södra och östra delen av området. Lövbståndet i norr domineras av björk, där enstaka björkar är gamla, grova och har uppsprucken bark. I buskskiktet växer hassel och enbuskar.

Värdearter: klasefibbla NT (1), backnejlika (1), tjärblomster (1), ormrot (1), slättergubbe NT (1), darrgräs (1), slätterfibbla (1), svinrot (1,8), smörboll (1,8), hirsstarr (1,8), knägräs (8), prästkrage (8), stagg (8), ängsvädd (8), nattviol (2).

Referenser: 1, 2, 8.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

44. Orrebomossen

Stort myrkomplex med en öppen central del bestående av en välvd mosse. Den öppna mossen är omgiven av stora sumpskogsbestånd. Våtmarken är måttligt påverkad av dikning, skogsavverkning, viss torvbrytning och en kraftledningsgata som går över mossens östra delar. Stora öppna myrar har bland annat ett värde för fågellivet.

Värdearter: -

Referenser: 7

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

45. Katerydsmossen nordost om Tibro

Öppen, svagt välvd mosse som delvis är påverkad av torvbrytning och kraftledningsdragnings. Endast våtmarkens centrala, öppna delar ingår i objektet. Omgivande sumpskog och våtmarkens kantzoner är alltför kraftigt påverkade av skogbruk och torvtäcker för att hysa påtagliga naturvärden.

Värdearter: -

Referens: 7

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

46. Sandig hagmark norr om Anderstorp

Liten, sandig kulle med gles trädskikt av tall och gran. Kullen hävdas genom bete. Området har på senare år restaurerats och utvidgats norrut och är idag nästan dubbelt så stort som det område som beskrivs i ängs- och hagmarksinventeringen från 1992. Ängsmarksfloran är rik och den dominerande vegetationstypen är färsvingeltorräng, vilket är relativt sällsynt i Tibro kommun.

Värdearter: kattfot (1), bockrot (1), darrgräs (1), tjärblomster (1), jungfrulin (1,8), slätterfibbla (1,8), knägräs (8), stagg (8), ängsvädd (8).

Referenser: 1, 8.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

47. Hagmarker vid Kateryd

Två mindre hagmarker som delvis vuxit igen med älgört, träd och buskar. Små partier med fin grässvål finns framför allt runt större stenblock. I det östra området har en motorbana anlagts. Banan har säkerligen skadat vissa av de botaniska värdena men kan också ha skapat förutsättningar för ett rikt insektsliv genom att öppna upp sandblottor och störa markskiktet.

Värdearter: kattfot (1), slättergubbe NT (1), grönvit nattviol (1), vanlig nattviol (1), smörboll (1).

Referenser: 1

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

48. Lövhage nordväst om Brogården

Delvis trädbevuxen hagmark på tuvig och blockrik morän. Marken är framför allt torr men friska och fuktiga partier finns här och var. Odlingsrösen och gamla fornåkrar visar att marken har brukats under lång tid tillbaka.

Värdearter: kattfot (1), slättergubbe NT (1), hirsstarr (1), Jungfru Marie nycklar (1), mandelblomma (1), svinrot (1), vanlig nattviol (1), ängsvädd (8).

Referenser: 1, 2, 8.

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

49. Blandlövhage kring Östra Torsrud

Beteshagar som är beskogade med björk och asp. I den västra av hagarna finns äldre grustag som har skadat ängsmarksfloran men täkterna kan eventuellt ha en positiv effekt på insektslivet genom att sandblottor skapats. Floran är relativt fattig men rester av en mer utbredd ängsflora finns kvar.

Värdearter: stor blåklocka (1), bockrot (8), knägräs (8), revfibbla (8).

Referens: 1, 8.

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

50. Gransumpskog vid Hallamon

Liten, opåverkad gransumpskog omgiven av ett produktionskogslandskap. Genom beståndet rinner en mindre skogsbäck. Skogen är gammal och här finns gott om senvuxna granar, torrträd och lågor, strukturer som karakteriserar naturskogsbestånd. Mikroklimatet är stabilt och fuktigt vilket gynnar en del lavar och kärlväxter.

Värdearter: missne (3), korallrot (3), spindelblomster (3), gammelgranslav (3).

Referenser: 3

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

51. Skaramossen

Endast svagt dikespåverkad mosse med omgivande sumpskog. Det öppna mosseplanet i våtmarkens centrala delar håller långsamt på att växa igen men ännu finns värden för bland annat fågellivet. Odikade våtmarker är sällsynta och deras naturvärde därför stort.

Värdearter: -

Referenser: 7

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

52. Furumossen

Kraftigt påverkad mosse. Dikning och torvtäkt har stört hydrologin i våtmarken och dess naturvärde är tveksamt. Fortfarande finns ett relativt stort öppet mosseplan i våtmarkens centrala delar. Mossen har en tydligt bågformig struktur.

Värdearter: -

Referenser: 7

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

53. Hagmark vid Stugumossen

Öppen till halvöppen hagmark i anslutning till bebyggelse. I hagen finns ett buskskikt av en och ett glest trädskikt med enstaka aspar, björkar och granar. Marken är frisk och vegetationen är välhävdat. Flera stenmurar finns i området. Ett antal ängsmarksväxter förekommer.

Värdearter: blåsuga (8), bockrot (8), brudbröd (8), gullviva (8), prästkrage (8), slättegubbe NT (8), stagg (8), ängsvädd (8).

Referenser: 8

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

54. Björkhage vid Torsrud

Björkhage på blockrik moränmark. Här finns ett utvecklat trädskikt med äldre björk och enstaka aspar, granar och tallar. Under träden växer gott om enbuskar. Vegetationen domineras av den typiska rödvensängen samt en mindre del örtrik friskäng. Floran är rik på både ängsväxter och svampar med flera ovanliga arter. Hävden är god men sly håller på att växa in i området.

Värdearter: kattfot (1,8), slättegubbe NT (1,8), ormrot (1,8), smörboll (1,8), ängsvädd (1,8), Jungfru Marie nycklar (1,8), grönvit nattviol (1), vanlig nattviol (1), bockrot (8), hirsstarr (1,8), jungfrulin (8), knägräs (8), stagg (8), svinrot (8), sepiavaxskivling VU (30), scharlakansvaxskivling NT (30), luktvaxskivling (1,30), grålila vaxskivling VU(1,30), slättegubbemal VU (30).

Referenser: 1, 2, 8, 30.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

55. Lövskog och hagmark utmed Börtebäcken

Klibbalsumpskog och klibbalkärr sträcker sig utmed Börtebäckens lopp ut mot sjön Örlen. Skogsbestånden är i huvudsak äldre till medelålders med gott om strukturer som visar att miljön är relativt opåverkad av skogsbruk. Bäver har fällt träd ner i bäcken och skapat gott om lågor och död ved som är mycket värdefull för insekter och svampar. Bäcken är bitvis djupt nedskuren och bildar ravin med branta kanter. På västra sidan om bäcken finns en mindre och kraftigt sluttande hagmark med mycket värdefull flora. Enbuskar och grova hasslar dominerar det utbredda buskskiktet. Marken är blockrik och jordarten är morän.

Värdearter: bäver (18), mindre hackspett NT (31), rosenfink VU (31), strutbräken (2), gullpudra (2), kattfot (1,8), slättegubbe NT (1,8), stor blåklocka (1), knägräs (1,8), ögontröst (1,8), tjärblomster (1), jungfrulin (1,8), ängsvädd (1,8), grönvit nattviol (1,8), bockrot (8), prästkrage (8), stagg (8), gullviva (8), ögonnopping NT (30), scharlakansvaxskivling NT (30), vridfingersvamp NT (30), rökfingersvamp NT (30), mörk blodvaxskivling (30).

Referenser: 1, 2, 8, 18, 30, 31.

Bedömning: Klass 1. Unika naturvärden.

56. Prästberget och Ranekulle

Nord-sydlig bergsrygg av grönsten med mer eller mindre slutna blandlövskogsbestånd. Berggrunden är hyperit, en näringsrik och basisk mineral. Hyperiten är en av förutsättningarna för att Prästberget och Ranekullen har en intressant flora med flera krävande arter. I trädskiktet finns arter som lind, lönn, ask och ek, men också gamla, grova vårtbjörkar med sprucken bark. Skogen har vuxit upp genom att hävden på de gamla björkhagar som tidigare fanns här upphörde. Lundfloran har på många ställen ersatt den tidigare förekommande ängsfloran. Bitvis finns små rester av ängsväxter kvar. Hasselmus och ett par fladdermusarter har observerats här. Området hyser ett rikt fågelliv och har tack vare närheten till campingplatsen ett stort rekreationvärde.

Värdearter: blåsippan (1,2,13), gullviva (1,13), darrgräs (13), lundelm (13), mandelblom (13), svart trolldruva (13), vanlig nattviol (13), tibast (13), bockrot (13), svinrot (13), klasefibbla NT (13), slättefibbla (13), hässleklocka (13), hasselmus (13), vattenfladdermus (16).

Referenser: 1, 2, 13, 16.

Bedömning: Klass 1. Unika naturvärden.

57. Blandlövskog Källtorp - Lunnekullen

Flera mindre lövskogsbestånd med tydlig källpåverkan och delvis av sumpskogskaraktär. Klibbal, asp och

björk är de dominerande trädslagen i området. På flera ställen finns ett välutvecklat buskskikt av hassel. Marken är bördig, källpåverkad och bitvis blockrik. Lundfloran är rik i stora delar av objektet. Skogen ger ett orört intryck med stora mängder död ved. En mindre bäck rinner genom delar av området.

Värdearter: gullpudra (2,3), ormbär (2,3), blåsippa (2,3), svart trolldruva (2,3), skärmstarr (3), stinksyska (2), källpraktmossa (3), krusig ulota (3), gryinig filtlav (3).

Referenser: 2, 3.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

58. Hagmark vid gården Lunnekullen

En liten hagmark som efter igenväxning röjts och återigen hävdas. Marken är inte gödselpåverkad och här finns rester efter ängsfloran. Fortsatt hävd kan medföra att hagmarken utvecklar stora värden.

Värdearter: knägräs (8), bockrot (8), blåsuga (8).

Referenser: 8

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

59. Björkhage vid söder om Fagersanna

Vacker björkhage på nordsluttning med inslag av ängsmarksflora. Marken är till övervägande delen frisk och jordmånen är sandig. Hela hagen är bevuxen med björk samt enstaka sälgar och fågelbär. Under trädskiktet finns ett glest buskskikt med en. Floran är inte särskilt artrik men ett fåtal typiska ängsväxter finns här.

Värdearter: blåsuga (1), kattfot (1), stor blåklocka (1), tjärblomster (1), vanlig nattviol (1), ängsskallra (1), mandelblom (1), bockrot (8), prästkrage (8).

Referenser: 1, 4, 8

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

60. Sandig hagmark öster om Fagersanna

Stor, sandig och till övervägande del trädbärande hagmark. Hagen är ohävdad och trädskiktet är bitvis tätt men den sandiga marken med små sandblottor medför ett högt naturvärde. Området har vissa rekreativvärden och här finns löpslingor och promenadstråk. Floran är typisk för sandiga marker. Området hyser troligen ett rikt insektsliv.

Värdearter: sommarvicker (1), färgkulla (1), monke (1), backnejlika (1), stor blåklocka (1), tjärblomster (1), harklöver (1,8), bockrot (8), svinrot (8).

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

61. Lövskogar öster om Fagersanna

Flera större lövskogsbestånd bildar tillsammans ett värdefullt lövskogsområde utmed Lunnekullens nord-

sluttning. I fuktiga och källpåverkade delar domineras skogen av klibbal medan björk dominerar där markförhållandena är något torrare. Flera bäckar och källor bidrar till att skapa ett fuktigt mikroklimat som ger förutsättningar till en rik flora. Skogen är genomgående medelålders och relativt opåverkad av skogsbruk.

Värdearter: dunmossa (2), skärmstarr (3), tibast (3), långflikmossa (3).

Referenser: 2, 3

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

62. Björkhage nordost om Björkhult

Liten, dåligt hävdad björkhage som håller på att växa igen. Här och var finns några stora hagmarksbjörkar men det mesta av trädskiktet är betydligt yngre. Vegetationen är av rödvenängstyp. Floran är ganska rik men de arter om förekommer hittas i relativt få individer.

Värdearter: slättergubbe NT (1), darrgräs (1), revfibbla (1), grönvit nattviol (1), ängsskallra (1), mandelblom (1), svinrot (1), smörboll (1), slätterfibbla (1).

Referenser: 1

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

63. Björkhage vid Stora Marhult

Liten björkhage närmast väg 49 vid gården Stora Marhult. I hagen finns en del stora stenblock och jordarten är morän. Trädskiktet domineras av björk men här finns även inslag av säl. Spridda enar och hasselbuskar utgör det glesa buskskiktet. Floran är relativt fattig och vegetationen domineras av rödvensäng.

Värdearter: stagg (1).

Referenser: 1

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

64. Trädbärande hagmarker vid Lilla Marhult

Två små trädbärande hagmarker utan hävd men med rester av ängsmarksflora. Beteshävden har upphört och igenväxningen fortgår. Ett allt tätare trädskikt av björk har bildats.

Värdearter: svinrot (8), bockrot (8), gulmåra (8), ängsvädd (8), stor blåklocka (8), slättergubbe NT (8), knägräs (8).

Referenser: 8

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

65. Änåra betesmarker vid Åstabolet

Varierad betesmark utmed Tidans västra strand.

Marken är omväxlande blöt och frisk. Jordmånen är blockrik morän utom närmast ån där det förekommer svämsand. I norra delen finns inslag av björkhagar men stora delar av trädskiktet har röjts bort under senare

år. Enstaka solitära björkar och granar finns i området. Både kärlväxtfloran och svampfloran är rik. Många olika vegetationstyper förekommer men rödvensäng är den dominerande typen.

Värdearter: kattfot (1), slättegubbe NT (1), stor blåklocka (1), svinrot (1), grönvit nattviol (1), vanlig nattviol (1), darrgräs (1), knägräs (1), ögontöst (1), ängsskallra (1), stagg (8), låsbräken NT (30), ljusskivig lerskivling NT (1,30), grålila vaxskivling VU (1,30), lila vaxskivling NT (30).

Referenser: 1, 4, 8, 30.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

66. Beteslandskap norr om Hönsa

Variationsrikt beteslandskap i Tidans dalgång. I området finns såväl betade lövskogar som strandängar och torrängar. Utmed Tidan finns ridåer med al och hasselbuskar. I den sydöstra delen är träd- och buskridån klassad som nyckelbiotop. Området ingår i en tilltalande landskapsbild och är upptaget i det tidigare naturvårdsprogrammet för Skaraborgs län.

Värdearter: kattfot (1), slättegubbe, darrgräs, grönvit nattviol, vanlig nattviol, baktimjan, borsttag (1), skogsbingel (1,2), jungfrulin (1),ormrot (1), stornopping NT (30), slemvaxskivling (30), sandkremla NT (30), ögonnopping NT (30), kornnopping NT (30), ockranopping EN (30), svartnande narnmusseron EN (30), lila vaxskivling NT (30), läderskål (3).

Referenser: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 30

Bedömning: Klass 1. Unika naturvärden.

67. Örlens västra strand

Lång lövskogsbård och stora vassruggar utmed Örlens västra strandzon. Skogen är till övervägande delen klibbalsdominerad och sumpig men vid Kylvanäs udde finns ett parti med torrare, björkbevuxen mark. Spritt i beståndet finns stugor och vassbältet bryts stundvis av bryggor och badplatser. Strandzonen och vassarna har ett rikt fågelliv och de grunda bottarna hyser vissa limniska värden. Skogen är medelålders och bitvis risig med sumpskogskaraktär. Marken översvämmas kontinuerligt vilket skapar förutsättningar för en speciell flora med fuktälskande arter.

Värdearter: nissöga (27), rördrom NT (31), brun kärnhök (31), fiskgjuse (31), skäggmes (31)

Referenser: 2, 3, 4, 12, 17, 27, 31

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

68. Lövskog och betesmark vid Örlen

Mosaik av stora sammanhängande ädellövsbestånd, strandskogar, betade lövskogar och öppna beteshagar både norr och söder om gården Fiskestigen. Ute

på Rävbacka udde bereder stora ädellövskogar ut sig. Bitvis finns stor dominans av lind vilket är mycket ovanligt i kommunen. Runt själva gården Fiskestigen är skogsbestånden mer björkdominerade och betespräglade. Här finns även små, helt öppna betesmarker med rik flora av både kärlväxter och svampar. Jordmånen är till övervägande delen morän. Kulturlandskapet är välbevarat och fortfarande kan strukturen från Laga skifte urskiljas.

Värdearter: slätterfibbla (1), sommarfibbla NT (1), backnejlika (1), tjärblomster (1), kattfot (1), slättegubbe NT (1), blåsippan (1,3), gullviva (1), lutvaxskivling (1), skogsklocka NT (1, 3, 30), krusig ulota (3), läderskål (3), tandrot (3), vätteros (3), vårärt (3), scharlakansvaxskivling NT (30).

Referens: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 30.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

69. Flera beteshagar runt Stora Lakenäs

Kulturlandskap med flera öppna naturbetesmarker samt en betespräglad lövskog. Byn Stora Lakenäs ligger i ett öppet kulturlandskap där betesmarker och små skogsbestånd bildar en mosaik. De naturbetesmarker som tillsammans utgör objektet ligger alla på moränjord och är både tuviga och blockrika. Flertalet är helt öppna medan några har ett glest trädskikt av framför allt gran och tall men även björk och fågelbär. Buskskiktet är oftast glest. Ett litet betespräglat lövskogsbestånd med björk, al och gran finns längst i öster. En bäck rinner genom beståndet och bitvis är marken översilad. I flera av beteshagarna finns äldre stenmurar. Värdearter: vanlig nattviol (1), ängsskallra (1), revfibbla (1), gökblomster (1), brunskära (1), hirsstarr (1), svinrot (1), klasefibbla NT (1), jungfrulin (1), bockrot (8), Jungfru Marie nycklar (8), knägräs (8), slätterfibbla (8), stagg (8), ängsvädd (8), trådtåg (8), sommarfibbla NT (8), prästkrage (8).

Referenser: 1, 2, 3, 8.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

70. Lövskogsbestånd norr om Stora Lakenäs

Stort och varierat lövskogsobjekt uppdelat i flera mindre delar. Mycket av skogen har vuxit upp på äldre betes- och inägomark men i blötare partier där klibbal dominerar är kontinuiteten längre. Björk och asp dominerar de torrare delarna av objektet men fläckar med äldre ek och yngre ask finns också. Utmed bäckar och i anslutning till kärr finns i stället klibbalkärr med inslag av gran. Flera av dessa partier är klassade som nyckelbiotoper eller naturvärdeslokaler av Skogsstyrelsen. Genomgående är träden medelålders och endast fläckvis finns äldre träd av olika arter. Delar av beståndet betas.

Värdearter: blåsippan (2), tandrot (3), strutbräken (3), ormbär (3), bäckbrämsa (3), gullpudra (3), trubbfjädermossa (3), grynnig filtlav (3).

Referenser: 2, 3.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

71. Brynmiljö vid Rosenhaga

Betat skogsbryn vid gammal inägomark. Brynet domineras av gamla, grovbarkiga vårtbjörkar. Ett väl utvecklat buskskikt av enbuskar breder ut sig under de grova träden. Marken är blockrik morän.

Värdearter: -

Referenser: 3

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

72. Strandskog vid Rösnauden

Naturlig strandskog i sydvästslutning. Beståndet har en naturlig störningsregim där sol, vind och is från Örlen skapar en dynamik där träd dör och nya växer upp. Störningarna leder till att död ved skapas kontinuerligt och att luckor öppnas. Tidvis påverkas beståndet av översvämningar.

Värdearter: -

Referenser: 3

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

73. Björkhage öster om Strandstaden

Långsamt igenväxande björkhage med äldre träd. Beteshävdan har upphört i området och ängsmarksfloran finns endast kvar som små rester i gläntor. Vissa av de gamla björkarna har dött och bidrar idag till områdets naturvärde i form av torrakor och lågor som är viktiga för insekter och hackspettar. Återupptagen hävd skulle stärka områdets naturvärde. Mot norr övergår hagen i en smal remsa av björkdominerad strandskog på sumpig mark. Även denna del är värdefull för både insekter och hackspettar.

Värdearter: stor blåklocka (1), gröngöling (1), större hackspett (1)

Referenser: 1, 2, 3

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

74. Beteshagar runt Skattegården

Flera mindre, mestadels öppna beteshagar som delvis påverkats av gödsling och igenväxning. Koncentrationen av små hagmarker skapar ett vackert och varierat kulturlandskap. Markerna är mestadels torra och den dominerande vegetationen är rödvensäng. Här och var finns gamla stengärdsgårdar. Solitära björkar och andra lövträd finns i delar av hagarna. Vid gården Spethult finns två grova ekar som båda har en omkrets över tre

meter. Ängsmarksfloran är rik både på kärlväxter och ängsmarkssvampar.

Värdearter: trådvaxskivling VU (30), slemvaxskivling (30), fager vaxskivling NT (30), stornopping NT (30), scharlakansvaxskivling NT (30), sepiavaxskivling VU (1,22,30), praktvaxskivling NT (30), gröngul vaxskivling VU (30), kattfot (1), slättergubbe NT (1), darrgräs (1), ängsbrämsa (1), vårstarr (1), Jungfru Marie nycklar (1), backnejlika (1), ögontröst (1), stagg (1), grönvit nattviol (1), jungfrulin (1), mandelblomma (1), backtimjan (1)

Referenser: 1, 8, 30.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

75. Hagmark vid Årtekärr

Två större hagmarker med mycket artrik flora av både kärlväxter och ängsmarkssvampar. Hagmarkerna är de mest värdefulla i Tibro kommun med förekomster av en mängd rödlistade arter. Det södra området är en blockrik, tuvig, svagt kuperad och torr betesmark med väl utvecklad grässvål. Hela området har en lång hävdkontinuitet. Trädskiktet är mycket glest och enstaka solitära granar, askar och fågelbärsträd växer här. Mindre partier med utvecklade enbuskmarker finns. Vegetationen i den södra av betesmarkerna domineras av rödvensäng men här finns även bland annat lågstarräng och högörtsäng. Den norra betesmarken är möjligen något fuktigare och här dominerar vegetationstypen högörtsäng. Enstaka gamla, grova askar växer i den norra betesmarken. Gamla stenmurar och odlingsrösen finns spridda i området. Hela området skyddas i nätverket Natura 2000.

Värdearter: Endast rödlistade arter nämns men utöver dessa är ett stort antal ängsväxter observerade.

Fältgentiana VU (1,22,30), Ljusskivig lerskivling NT (30), grålila vaxskivling VU (30), trådvaxskivling VU (30), rodnande lutvaxskivling VU (30), slemvaxskivling (30), fager vaxskivling NT (30), porfyrrödling VU (30), stornopping NT (30), violett fingersvamp VU (30), scharlakansvaxskivling NT (30), mörk blodvaxskivling (30), sepiavaxskivling VU (1,22,30), praktvaxskivling NT (30), vridfingersvamp NT (30), luktvaxskivling (30), rökfingersvamp NT (30), purpurbrun jordtunga VU (30), ögonnopping NT (30), hämpling VU (1,22).

Referenser: 1, 5, 8, 14, 22, 30.

Bedömning: Klass 1. Unika naturvärden. Den mest värdefulla hagmarken i kommunen.

76. Degermossen

Stor, opåverkad mosse med rikt fågelliv. Degermossen är den största och minst påverkade högmossen i gränstrakterna mellan Skövde, Töreboda och Tibro kom-

muner. Det stora, centrala mosseplanet utgör häckningsplats för flera naturvårdsintressanta fågelarter och laggkärren i våtmarkens kanter är botaniskt intressanta. Endast en liten del av våtmarkens östligaste kant ingår i Tibro kommun. Hela våtmarken är av riksintresse för naturvården och objektet har naturvärdesklass 1 i Länsstyrelsens våtmarksinventering.

Värdearter: ljungpipare (4), orre (4), trana (4), ängspiplärka (4).

Referenser: 4, 7.

Bedömning: Klass 1. Unika naturvärden.

77. Öppen hagmark öster om Spetsbacke

Delvis restaurerad hagmark på blockrik mark vid Tidån. I sen tid har uppväxande sly röjts bort och beteshävden tagits upp igen, vilket har skapat förutsättningar för ängsmarksfloran att återetablera sig i området. Genom området rinner en bäck och utmed denna finns en del fuktiga partier.

Värdearter: slättegubbe NT (1), svinrot (1), gökblomster (1), blåsuga (8), bockrot (8), knägräs (8), stagg (8), ängsvädd (8).

Referenser: 1, 4, 8.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

78. Beteslandskap från Jakobsberg till Kopparkulla

Variationsrikt och strandnära beteslandskap med såväl öppna hagmarker som täta betespåverkade lövskogar. Den dominerande naturtypen är glesa, betade björkhagar, av vilka vissa har restaurerats och gallrats under senare år. Ute på Börsnäs udde finns en tätare, betad skog med asp, björk och klibbal. Här finns gott om äldre träd med utvecklad sprickbark och angrepp av bland annat fnöskticka.

Värdearter: blåsippa (1), knägräs (1), backnejlika (1,8), revfibbla (1), ängsskallra (1), kattfot (19), darrgräs (1), mandelblom (1), gullklöver (1), bockrot (8), grönvit nattviol (8), gulmåra (8), ögontröst (8), ängsvädd (8).

Referenser: 1, 2, 8.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

79. Björkhagar vid byn Viken

Både öster och väster om byn Viken finns små björkhagar med vissa botaniska värden. Den västligaste av hagarna är öppen och karakteriseras av de stora enbuskar som växer där. De båda östra hagarna är mer slutna och skuggpåverkade trots att hävden bitvis är god. Marken är till övervägande del frisk och bitvis torr. Här och var finns stora stenblock och äldre stengårdsgårdar löper genom hagarna.

Värdearter: slättegubbe NT (1,8), darrgräs (1), ängsskallra (1,8), svinrot (1,8), grönvit nattviol (8), hirsstarr (8), ängsvädd (8), bockrot (8), knägräs (8), stagg (8), åkerkulla NT (30), läsbräken NT (30).

Referenser: 1, 8, 30.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

80. Vikamossen

Större, glesbevuxen och välvd mosse med viss påverkan från dikning. Det centrala mosseplanet är relativt öppet och utgör därmed ett värde för bland annat flera fågelarter, såsom orre, trana och ängspiplärka. I sydligaste spetsen övergår objektet från välvd mosse till sumpig sjövik.

Värdearter:-

Referenser: 7.

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

81. Strandskog ute på Vikaudd

Lövdominerad strandskog som delvis är opåverkad av skogsbruk. Klibbal, björk och asp är de dominerande trädslagen. I de oskötta delarna har det bildats död ved som skapar livsförutsättningar för bland annat insekter och fåglar.

Värdearter: -

Referenser: 3.

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

82. Hagmark vid Stenkullen

Halvöppen, trädbärande betesmark med björk och tall som dominerande trädslag. Området är till stora delar välhävdad men örnbräken breder ut sig och skuggar både grässvålen och ängsväxterna vilket påverkar florans negativt. Troligen har vissa röjningsinsatser gjorts under senare år.

Värdearter: blåsuga (8), bockrot (8), gulmåra (8), jungfrulin (8), prästkrage (8), slätterfibbla (8), sommarfibbla NT (8).

Referenser: 8.

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

83. Strandnära betesmark vid gården Mossebo

Varierad betesmark med öppna gräsmarker, slutna björkdungar och fuktiga standängar. Marken är grusig och sluttar ner mot sjön. Området kantas av ån Örlan som avvattnar Örlen.

Värdearter: kärrsilja (1), svalting (1), backnejlika (8), bockrot (8), hirsstarr (8), gulmåra (8), knägräs (8), prästkrage (8), sommarfibbla NT (8), svinrot (8).

Referenser: 1, 8.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

84. Betemark norr om Mebacka

Välhävdat betesmark på gamla fornåkrar. Den rika förekomsten av odlingsrösen och äldre stengårdsgårdar vittnar om att marken har brukats under lång tid. Marken är frisk till torr. Björk och i viss mån även vildapel bildar ett glest trädskikt. I områdets östra kant står en grov och gammal ask som bär spår efter hamling.

Värdearter: backnejlika (8), bockrot (8), grönvit nattviol (8), gulmåra (8), revfibbla (8), ängsskallra (8), sommarfibbla NT (8), gullviva (8), jungfrulin (8), rodnande lutvaxskivling VU (30), slemvaxskivling (30).

Referenser: 1, 3, 8, 30.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

85. Beteslandskap söder om Söroset

Öppna hagmarker och stora betespräglade lövskogar med lång kontinuitet som fodermark. Detta varierade landskap ligger höglänt och sluttar ner mot sjön Örlen. Marken är blockrik och tuvig med morän som jordmån. I de öppna och halvöppna hagarna finns ofta ett glest trädskikt av björk. På vissa platser i finns en mer eller mindre kraftig gödselpåverkan. Fram till nyligen (möjligen även fortfarande) hävdas mindre ytor genom traditionell lieslätter. De mer slutna skogsmiljöerna domineras av asp och björk men inslag av mer ädla lövträd som ek och ask finns också. Enstaka askar är gamla och bär spår efter hamling. Bitvis utgör hassel ett tydligt buskskikt i dessa bestånd. Flera källor finns i området och runt dessa är floran rikare.

Värdearter: kattfot (1), slätterfibbla (1), sommarfibbla NT (1), jungfrulin (1), gullviva (1), svinrot (1), smörboll (1), bockrot (8), prästkrage (8), stagg (1,8), gulmåra (8), grönvit nattviol (8), vanlig nattviol (8), Jungfru Marie nycklar (8), ängsvädd (8), skogsklocka NT (30), gullpudra (3), blåsippan (2, 3), vågig sidenmossa (3), krusig ulota (3), gryinig filtlav (3).

Referenser: 1, 2, 3, 8, 30.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

86. Källpåverkad lövskog väster om Brännhult

Litet bestånd med klibbal och olikåldrig ask på starkt källpåverkad mark. I detta blöta område har de äldre träden utvecklat typiska socklar. Spritt mellan träden finns öppna vattenspeglar. Skogen har fått sköta sig själv och därmed har död ved skapats i form av lågor och torrträd. Det fuktiga och stabila mikroklimatet gynnar lavar, mossor och mollusker. Delar av området är klassat som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen.

Värdearter: gullpudra (3).

Referenser: 2, 3.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

87. Större lövskog vid Kinnekulle-Brännhult

Stort lövskogsbestånd med inslag av små betesmarker. Den stora lövskogen i objektet är varierande men består till största delen av medelålders asp och björk. Ett mindre delbestånd med lövrik ängsgranskog som finns i områdets centrala delar är klassat som nyckelbiotop. Spritt i området finns ett mer och mindre utvecklat buskskikt av hassel. Ridåer med klibbal växer på platser där marken är mer fuktig eller källpåverkad. I anslutning till hembygdsgården i områdets södra del finns ett antal grova, hamlade askar. I de igenväxande hagmarkerna står flera grova ekar.

Värdearter: gullpudra (3), tandrot (3), blåsippan (3), vätteros (3), stubbspretmossa (3), krusig ulota (3), gryinig filtlav (3), allémossa (2), allélav (3), slättergubbe NT (1), darrgräs (1), källarv (1), stor aspticka NT (30), rosentrattskivling NT (30), svartnande narmusseron EN (30), lundvaxskivling NT (30).

Referenser: 1, 2, 3, 8, 30

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

88. Klibbalkärr sydväst om Tögmossen

Litet klibbalkärr med en mindre bäck som rinner igenom. Träden har bildat tydliga socklar och troligen har beståndet en lång skoglig kontinuitet. Viss påverkan har skett genom dikning nedströms alkärret samt en mindre avverkning i anslutning till området.

Värdearter: gullpudra (3), missne (3).

Referenser: 3.

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

89. Halvöppna beteshagar vid gården Tögmossen

Vid gården Trögmossen finns två naturliga betesmarker, en på före detta åkerholme och en utmed en skogskant. I den del som utgörs av åkerholmen går enstaka granithällar i dagen. Trädskiktet är glest men buskskiktet som utgörs av en är utbredd. Den östra hagen, utmed skogskanten, är mer igenvuxen men fortfarande finns öppna partier kvar och i dessa är ängsmarksfloran rik.

Värdearter: trädvaxskivling VU (30), lila vaxskivling NT (30), myrvaxskivling (1), kattfot (1), darrgräs (1), mandelblom (1), ögontröst (1), sommarfibbla NT (1), bockrot (8), grönvit nattviol (8), gullviva (1,8), knägräs (8), prästkrage (8), ängsskallra (8), stagg, jungfrulin (8).

Referenser: 1, 8, 30.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

90. Lövskog norr om gården Tögmossen

Litet bestånd med ek, lind, ask, alm och asp där flera av träden är gamla och grova. Genom beståndet rinner

en liten skogsbäck. I östra delen av området finns en åsbildning och där är skogen yngre med endast enstaka äldre ekar. Beståndet har en rik och värdefull flora av kärlväxter och trädlevande lavar och mossor. Västra delen är klassad som nyckelbiotop och den östra som lokal med naturvärde av Skogsstyrelsen. Området är kommunens rikaste kända förekomst av den vackert gröna lunglaven.

Värdearter: skärmstarr (3), bäckbräsma (3), blåsippa (3), hässleklocka (3), liten baronmossa (3), trubbfjädermossa (3), lunglav NT (3).

Referenser: 2, 3.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

91. Blandlövhage öster om gården Tögmosse

Äldre, igenväxande björkhage som sedan länge skyddats som Domänreservat. Beteshävderna har upphört och lövsly håller på att ta över och skugga ut gräsvegetationen. Trädskiktet utgörs framför allt av grova, sprickbarkiga björkar. Under dessa finns ett buskskikt av hassel och enbuskar. Ängsmarksfloran har nästan helt försvunnit och ersatts successivt av bärris.

Värdearter: slätterfibbla (1).

Referenser: 1, 2.

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

92. Kulturlandskap vid Solhem och Skinnfällan

Varierat och småskaligt kulturlandskap men flera små lövskogsbestånd, beteshagar och åkrar. Hagmarkerna i objektet hör till de artrikaste i Tibro kommun. Jordarten är morän och marken är mycket stenig vilket den stora mängden odlingsrösen och stengårdsgårdar vittnar om. Delar av hagarna är trädbeklädda, främst med björk och asp. Lövskogen som omgärdar hagmarkerna och åkrarna är främst björk- och aspbestånd, fläckvis med buskskikt av hassel. Sydväst om gården Solhem finns ett blandskogsbestånd som är klassat som nyckelbiotop. Där växer enstaka ädellövträd som ask och lind. Ytterligare längre mot sydväst rinner en bäck omgiven av klibbal, ask och björk, dock endast yngre träd.

Värdearter: stor blåklocka (1), knägräs (1), jungfrulin (1), blåsippa (1, 3), ormrot (1), stinksyska (1), tvåblad (1), kärrfibbla (1), gullpudra (1), gullviva (1), darrgräs (1), kattfot (1), ögontröst (1), sommarfibbla NT (1), piggstarr (1), grönvit nattviol (1), ängsskallra (1), sepia-vaxskivling VU (30), rodnande lutvaxskivling VU (30), dunmossa (30), plattfjädermossa (3), trubbfjädermossa (3), lunglav NT (3), gryinig filtlav (3), mindre hackspett NT (30).

Referenser: 1, 3, 8, 30.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

93. Före detta beteshagar norr om Bankebolet

Mindre, före detta beteshage med rester av ängsmarksflora. Betet har upphört sedan flera år tillbaka men fortfarande växer en del ängsmarksväxter här. Beteshävderna bör återupptas för att bevara naturvärdet på sikt. Marken är sandig vilket gynnar en del kärlväxter men också flera insekter.

Värdearter: backnejlika (1), stor blåklocka (1), knägräs (1), tjärblomster (1), jungfrulin (1), bockrot (8), ängsskallra (8).

Referenser: 1, 8.

Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

94. Barrnattskog söder om Långsjön

Gammal barrnattskog i dalgång. I dalens botten mynnar flera mindre källor som skapar en liten öppen vattenspegel. Marken är fuktig. I beståndet finns gott om döda och döende träd som bildat lågor och torrakor till värde för både lavar, mossor och insekter. Möjligen har delar av beståndet blåst ner i stormarna Gudrun och Per.

Värdearter: gullpudra (3), bäckbräsma (3), grön sköldmossa (3), långfliksmossa (3), västlig hakmossa (3), gammelgranslav (3).

Referenser: 3.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

95. Äldre kulturlandskap runt Långsjön

Stort område med äldre kulturlandskap runt byn Långsjön. I de gamla fodermarkerna och åkrarna finns stora mängder odlingsrösen och stengårdsgårdar. Marken betas av nötkreatur men en viss igenväxning sker successivt. I de öppnare delarna, i de naturliga gräsmarkerna och runt odlingsrösen, finns väl utvecklad ängsmarksflora. Genom norra delen av objektet sträcker sig en ung lövskog med björk och klibbal. Enstaka askar och rönnar växer också här. Närmare gårdarna finns enstaka äldre, grova vårdträd, bland annat en grov ek. Landskapet är en pastoral idyll.

Värdearter: Brandts fladdermus (16), nordisk fladdermus (16), långöra fladdermus (16), slättergubbe NT (1,8), hirsstarr (1), knägräs (1), backnejlika (1,8), slätterfibbla (1), gullviva (1), ängsskallra (1), bergmynta (1), trolldruva (1), bockrot (8), stagg (8), svinrot (8), ängsvädd (8), prästkrage (8), mellanlumner EN (30).

Referenser: 1, 2, 4, 8, 16, 30

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

96. Stora och Lilla Höghult

Högt belägna byar omgivna av äldre tiders kulturlandskap. Byarna som ligger uppe på en ås har karaktären av radbyar. I en radby ligger gårdarna i en rad, vanligt-

vis längs en bygatan. På båda sidor av åsen finns öppna till halvöppna betesmarker som delvis håller på att växa igen. Insprängt bland beteshagarna finns lövskogsbestånd och enstaka äldre ädellövträd, bland annat en lind som troligen är traktens äldsta träd. Området är kuperat och vackert. Flera odlingsrösen och stenmurar finns i objektet.

Värdearter: fransfladdermus VU (16), mustasch-/Brandts fladdermus (16), mandelblomma (1), backnejlika (1), jungfrulin (8), nattviol (8), prästkrage (8), svinrot (8), bockrot (8), knägräs (8), rödkämpar (8), tibast (2), almlav NT (3), stor bönlekania VU (30)

Referenser: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 16, 30

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

97. Alsumpskog med bäck väster om Höghulta-sjön

Liten klibbalsumpskog utmed en mindre skogsbäck. Träden har utvecklat socklar som vittnar om att skogen har en lång kontinuitet och att marken varit fuktig under många år. På vissa ställen vidgar sig bäcken till smala kärr. Runt om detta nyckelbiotopklassade bestånd har den äldre granskogen avverkats.

Värdearter: missne (3), gullpudra (3), gammelgranslav (3).

Referenser: 3

Bedömning: Klass 3. Naturvärde (intilliggande avverkningar har sänkt värdet).

98. Hultåsen – Kullerud

Kuperat och varierat odlingslandskap på gränsen till Töreboda kommun. Markerna runt gården Hultåsen domineras av små oregelbundna åkrar, hagmarker och flikiga lövskogsbestånd. Här finns rikligt med stengårdsgårdar och odlingsrösen. Grova ädellövträd finns spritt i området. Ett tiotal av de äldre askarna hamlas fortfarande. Gården och området är högt beläget med en vidsträckt utsikt över landskapet.

Värdearter: barbastell EN (16, 31), darrgräs (1,8), hirsstarr (8), jungfrulin (8), knägräs (8), prästkrage (8), stagg (8), mandelblomma (1), nattviol (1), grönvit nattviol (1), svinrot (1), kattfot (1), smörboll (1), vårstarr (1), ormrot (1), borsttåg (1), tvåblad (1), vildlin (1), mjuknäva.

Referenser: 1, 2, 4, 8, 16, 30

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

99. Lövskog sydväst om Hultåsen

Lövskog på före detta betesmark. Ask, björk och asp är de dominerande trädslagen i detta variationsrika lövskogsbestånd. Här och var finns även någon äldre lind. Marken är bördig och florin har därför en typisk lund-

karaktär. Hassel och skogstry bildar ett glest buskskikt. En liten bäck rinner genom området. Delar av beståndet är klassat som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen.

Värdearter: ormbär (2), tandrot (3), blåsippa (3), grynnig filtlav (3).

Referenser: 2, 3

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

100. Granskog vid Höghult

Grov och högstammig granskog som tidigare troligen betats. I beståndet finns inslag av grova aspar samt enstaka lönnar och lindar. Här finns spår av skogsbruk i form av uttag av vindfällan och tidigare gallringar. Skogsstyrelsen har klassat beståndet som objekt med naturvärde.

Värdearter: gammelgranslav (3), kattfotslav (3), lind (3).

Referenser: 3

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

101. Lövskog vid Lilletiven

Äldre torp med kvarlämnad lövskogsrest. Runt det gamla torpet finns ett antal popplar, lönnar, almar och aspar. Enstaka popplar blåste ner under stormen Gudrun. Lövträden är mestadels medelålders. Här finns en god föryngring av lövträd och på sikt kan området utveckla högre naturvärden. Delar av området är klassat som nyckelbiotop av markägaren Sveaskog.

Värdearter: fällmossa (2), tibast, myskmadra.

Referenser: 2, 32

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

102. Spängemossen

Plan mosse kantad av barrsumpskog. Spängemossen är ett cirka 40 hektar stort våtmarkskomplex som består av en större plan till välvd mosse och omgivande sumpskogar. Norr om mossen ligger den lilla tjärnen Trehörningen. Skogsavverkningar har nyligen gjorts i direkt anslutning till mossen. Området har fått klass 3 i våtmarksinventeringen.

Värdearter: -

Referenser: 7

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

103. Gärebäcken med omgivande våtmarker

Mycket värdefullt våtmarkskomplex med tillhörande vattendrag. Gärebäcken, som utgör objektets södra slinga, är ett mycket värdefullt vattendrag som bland annat hyser en population av den hotade flodpärlmusslan. Antalet musslor i den berörda delen av bäcken uppgår till 2000 – 3200 men nästan alla är vuxna individer och det är tveksamt om det alls sker någon

reproduktion. Gärebäcken är ett så kallat Natura2000-område med en av länsstyrelsen fastslagen skötselplan som bland annat syftar till att säkerställa flodpärlmusslepopulationen. Delar av skogen utmed bäcken är klassad som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen.

Norr om Gärebäcken breder ett stort våtmarksområde ut sig – Bäckängen. Den sandiga marken är starkt kuperad med gott om dödisgropar och djupt skurna raviner. Topografin leder till kraftiga rörelser i mark och grundvatten vilket resulterat i fler intressanta hydrologiska fenomen, såsom källflöden, uppsamlingsgölar, sluttande kärr, sumpskogar med gungflyn och järnockrautfällningar. Våtmarken har stora botaniska värden med flera krävande arter. Både bäcken och våtmarkskomplexet är delvis kraftigt påverkat av dammbygge och dikning men kanske framför allt av anslutande skogsbruk.

Värdearter: flodpärlmussla EN (15,25,29), bäcköring (15,25,29), kärrull (28), stor skedmossa (28), snip (28), småsileshår (28).

Referenser: 1, 15, 25, 28, 29, 31

Bedömning: Klass 1. Unika naturvärden.

104. Vitebromossen och Tummamossen

Två små svagt lutande kärr. I de båda kärren finns små uppsamlingsgölar och geologin i området är intressant och värdefull.

Värdearter: -

Referenser: 7

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

105. Nolsågen och Segertorps källa

Lövskog på källpåverkad mark utmed skogsbäck. Lövskogsbestånden vid Nolsågen och Segertorps källa domineras av klibbal, björk och sälg. På vissa platser är marken fuktig på grund av källflöden men på andra platser är den sandiga, väl-dränerade marken i stället torr. Dödisgroparna har skapat ett starkt kuperat landskap med branta sluttningar och små kullar och åsar. I objektet ingår även två små öppna våtmarker. Den norra delen av området är klassad som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen.

Värdearter: bäckbräsmå (3), gullpudra (3), kärrfibbla (3), Jungfru Marie nycklar (3), dunmossa (3)

Referenser: 2, 3, 4, 7

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

106. Sumpskog vid Gisslekullen

Talldominerad tallsumpskog med stark källpåverkan. I detta kraftigt sluttande sumpskogsbestånd mynnar en stor mängd källor. Vattnet från källorna bildar små rännilar och rinner ner i Fröstorpsbäcken som slingrar

sig genom objektet. Den källpåverkade marken hyser mycket stora botaniska värden och här hittas bland annat flera sällsynta och krävande mossor. Den särpräglade hydrologin och den rika floran ger området unika naturvärden.

Stora delar av sumpskogen är klassad som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen. Värdearter: bäckbräsmå (3), gullpudra (3), kärrfibbla (3), Jungfru Marie nycklar (3), dunmossa (3), källgräsmossa (28), rödgul trumpetvamp (28), piprensarmossa (28), källmossa (28), purpurvitmossa (28), sydlundarv (28).

Referenser: 3, 4, 7, 28

Bedömning: Klass 1. Unika naturvärden.

107. Lövskog utmed Fröstorpsbäcken

Medelålders till äldre klibbalskog på båda sidor av Fröstorpsbäcken. Bäcken, som slingrar sig fram genom den sandiga marken, har bitvis skurit sig långt ner i sedimenten och bildat branta raviner. Ett antal mindre dammar finns längs med bäckfåran. Den omgivande lövskogen är variabel med ett stort antal olika trädslag av skiftande ålder. Skogen har till stora delar vuxit upp på tidigare betesmarker och fortfarande finns rester av hävdad mark med något rikare flora. Objektet ingår i det större området som utgör Rankås friluftsområde med sina anlagda motionsspår och vandringsleder. Här finns också iordningställda grillplatser, broar och strax norr om området ligger Rankåsstugan. Området har ett mycket stort rekreativvärde.

Värdearter: slättergubbe NT (1), hirsstarr (1), Jungfru Marie nycklar (1), mandelblomma (1), vanlig nattviol (1), grönvit nattviol (1), källarv (1), kärrfibbla (1), ryl EN (30), nässelsnärja (30), tibast.

Referenser: 1, 2, 4, 31

Bedömning: Klass 1. Unika naturvärden.

108. Sumpskog vid Lövängen

Mindre blandsumpskog med naturskogskaraktär. Klibbal dominerar men det finns också inslag av gran och björk. Enstaka träd är relativt gamla och här och var finns även döende och döda träd som bildar livsmiljöer för en mängd organismer. Marken är genomgående fuktig till blöt.

Värdearter:

Referenser: 2

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

109. Lövhage vid Lillemon

Restaurerad lövhage med asp. Lövhagen har röjts fram genom avverkning av gran och viss utglesning av lövträden. Ännu har inga höga naturvärden hunnit bildas men potential finns för framtiden.

Värdearter: -
Referenser: 2
Bedömning: Klass 3. Naturvärden.

110. Barrnatskog norr om Tummamossen

Barrnatskog i kraftigt kuperad terräng. Här har skogen fått sköta sig själv under lång tid vilket lett till att viktiga strukturer som gamla träd, döda träd och en stor miljövariation har bildats. Skogen i objektet har en lång kontinuitet och här växer arter som kräver ett stabilt och fuktigt mikroklimat. Området är klassat som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen och är formellt skyddat som biotopskydd.

Värdearter: stor revmossa (3), västlig hakmossa (3), knärot NT (3), grönpörola (3), gammelgranslav (3).
Referenser: 3
Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

111. Källpåverkade marker i nordvästsluttning

Variert objekt med tydlig inverkan av källflöden. I området finns allt från öppna sluttande kärr till slutna alsumpskogar och betade buskmarker. Här finns kommunens största och mest värdefulla källkärr, en för trakten mycket ovanlig naturtyp. Vidare finns mindre ytor av svagt hävdade betesmarker med stenblock och spridda jolsterbuskar. Marken är genomgående sandig och därför torrare där källflöden saknas. Delar av de klibbalsbestånd och blandsumpskogar som växer i sluttningen är klassade som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen. Marken i dessa skogsbestånd är näringsrik och källpåverkad vilket har skapat ett frodigt fält- och bottenskikt.

Värdearter: vattenlungmossa (28), källmossa (28), bladvass (28) kärrfibbla (3), blåmossa (3), dunmossa (3), långflikmossa (3), källört (1), slätterblomma (1), dyveronika (1), vattenmynta (1), darrgräs (1), hirsstarr (1), kärrsälting (1).
Referenser: 1, 2, 3, 7, 8, 28
Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

112. Källpåverkad skog söder om Östergården

Litet skogsområde med flera källor. I anslutning till källorna finns äldre träd och strukturer som visar att det vuxit skog här under en lång tid. Det fuktiga och stabila mikroklimatet har skapat förutsättningar för en rik mossflora. Runt om själva beståndet har avverkningar och gallringar gjorts. Beståndet är klassat som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen.

Värdearter: kärrfibbla (3), dunmossa (3)
Referenser: 3
Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

113. Sumpskog väster om Stenbäcken

Litet, källpåverkat blandsumpskogsbestånd. Skogen i objektet är relativt orörd och med tiden har det skapats viktiga naturskogsstrukturer som gamla och döda träd av både barr- och lövträdslag. Det fuktiga och stabila mikroklimatet som råder i beståndet skapar förutsättningar för en rad krävande mossor och lavar. Beståndet är klassat som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen.

Värdearter: skrifflav (3), gammelgranslav (3), vågig sidenmossa (3), långflikmossa (3)
Referenser: 3
Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

114. Lövsumpskog vid Lillemossen

Björk- och klibbalsdominerad sumpskog med naturskogs-karaktär. Flera av träden har utvecklat tydliga socklar tack vare att marken är mycket fuktig. Grundvattnet når över markytan stora delar av året. Den stora mängden död ved i kombination med den höga och jämna fuktigheten skapar goda förutsättningar för flera krävande lavar och mossor. Beståndet är klassat som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen.

Värdearter: skrifflav (3), gammelgranslav (3), vågig sidenmossa (3), långflikmossa (3)
Referenser: 3
Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

115. Hästekulla gamla grustäkt

Äldre grustäkt som är häckningslokal för backsvala. Täktverksamheten är avslutad men de sandiga branterna utgör viktiga miljöer för värmeälskande och störningskrävande arter, bland annat backsvala.

Värdearter: backsvala NT (33)
Referenser: 33
Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

116. Grustäkt vid Grimmerud

Pågående grustäkt som är häckningslokal för backsvala. Täktverksamheten är avslutad men de sandiga branterna utgör viktiga miljöer för värmeälskande och störningskrävande arter, bland annat backsvala.

Värdearter: backsvala NT (33)
Referenser: 33
Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

117. Grustäkt söder om Mobolet

Pågående grustäkt som är häckningslokal för backsvala. Täktverksamheten är avslutad men de sandiga branterna utgör viktiga miljöer för värmeälskande och störningskrävande arter, bland annat backsvala.

Värdearter: backsvala NT (33)

Referenser: 33

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

118. Hagmark vid Lövbråten

Delvis restaurerad hagmark med glest trädskikt av björk. Enstaka träd är grova och har utvecklat sprickbark. Här och var finns enbuskmarker. Det finns gott om kulturlämningar som stengårdsgårdar, odlingsrösen och en äldre brunn. Jordarten är främst morän, med granit som huvudsaklig bergart.

Värdearter: slåttergubbe NT (1), knägräs (1), ögontröst (1), svinrot (1), blåsuga (8), bockrot (8), prästkrage (8), stagg (8).

Referenser: 1, 8.

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

Riksintresse för naturvård

Rankåsområdet

Ett nästan tusen hektar stort område med särpräglade isälvslagringar som gett upphov till intressant geologi med bland annat dödsgropar, ravinlandskap och rullstensåsar. Naturen i området domineras av stora barrskogar, sumpskogar och våtmarkskomplex. Det kuperade landskapet med branta sluttningar och ravinsidor gör att grundvatten rinner fram i källor på många platser. Delar av området är kraftigt källpåverkat och här finns ett värdefullt källkärr.

Skogen är till stora delar produktionsbestånd men det finns inslag av mer biologiskt intressanta bestånd. Den biologiskt mycket värdefulla Gärebäcken rinner in i området. Rankåsområdet har ett rikt fågelliv och flera arter som kräver större sammanhängande skogsområden har observerats här (se Värdearter).

Flera naturvärdesobjekt ingår eller gränsar till Rankåsområdet, till exempel objekten 103, 104, 105, 106 och 107.

Värdearter: tjäder (33), orre (33), järpe (33), mindre hackspett NT (33), pärluggla (33), lärkfalk (33), spillkråka (33), fiskgjuse (33). Se övriga objekt som ingår i området.

Referenser: 1, 2, 3, 4, 7, 15, 25, 28, 29, 31, 33, 34

Det finns ett stort värde, både biologiskt och socialt, att bevara ett större sammanhängande område även om alla dess delar i sig inte har naturvärden. För att värden skall bestå krävs att området som helhet i huvudsak undantas från större exploateringsföretag men det behöver inte innebära hinder för ett särskilt naturanpassat skogsbruk, där de mest värdefulla delarna särskilt skyddas.

Sjöar, dammar och åar

Vatten, såväl rinnande som stillastående, har nästan alltid naturvärde. Även om vattendraget i sig inte hyser höga biologiska värden har det oftast ändå ett värde på landskapsnivå genom att det skapar en variation av naturtyper. Sjön Örlen och ån Tidan är de största och mest påtagliga vattenförekomsterna i Tibro kommun. Båda dessa har i sig mycket höga naturvärden men skapar också förutsättningar för en mängd mindre men mycket värdefulla miljöer så som betade strandängar, strandnära lövskogar och sumpskogar.

Gärebäcken är en av kommunens mest värdefulla vattendrag. Utmed vissa sträckor av bäcken förekommer den mycket sällsynta och känsliga flodpärlmusslan och dess värddjur öringen. Utmed Gärebäckens vattensystem förekommer också flera biologiskt mycket värdefulla sumpskogsbestånd med flera hotade arter.

Nedan beskrivs ett urval av de mest värdefulla sjöarna och vattendragen i Tibro kommun. Som regel bör dock samtliga vatten, även de som inte nämns här, noggrant beaktas inför eventuella exploateringsprojekt.

V1. Limbodammen

En mindre damm omgiven av lövskog. Ruda och signalkräfta förekommer i dammen.

Värdearter: ruda (35)

Referenser: 35

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

V2. Kvarndammen

En mindre damm som ligger i södra delen av naturvärdesobjektet vid gården Ruder. Fiskarten ruda har observerats i dammen.

Värdearter: ruda (35)

Referenser: 35

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

V3. Nybobäcken och Nybodammen

Bäck och mindre damm i centrala delen av Tibro tätort. Vattendraget har kontakt med den större Tibrobäcken genom en lång kulvert. Här finns gott om småspigg och elritsa samt enstaka öringar.

Värdearter: småspigg, elritsa, öring (35)

Referenser: 35

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

V4. Tibrobäcken och Häggetorpsdammen

Tätortsnära bäck och damm omgiven av lövskog.

Bäcken hyser en rik fiskfauna och vid elfisken har inte mindre än tio fiskarter och signalkräfta observerats. Bäcken är delvis kraftigt påverkad av grävarbeten utförda i centrala delar av Tibro. För att bevara och stärka bäckens värde bör omgivande skog sparas. Dessutom bör man skapa förutsättningar för återväxt av träd och buskar. På vissa platser är det också önskvärt att anlägga ersättningsbottnar där befintlig botten skadats. Tibrobäcken är upptagen på Vattenmyndighetens lista över vattenförekomster i Västra Götalands län, dock utan fastslagen miljö kvalitetsnorm.

Värdearter: öring, elritsa, lake, bäcknejonöga, gädda, mört, abborre, gärs, småspigg, färna (35)

Referenser: 35

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

V5. Kyrkefalladammen

Liten och starkt påverkad damm nära Tibro tätort. Dammen ligger exponerat utan omgivande skog och endast enstaka lövträd kantar strandlinjen. En bottenduk har lagts i dammen vilket troligen påverkat de biologiska värdena negativt. Förutom inplanterad gräskarp finns här även mindre vattensalamander.

Referenser: 35

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

V6. Bäck vid Bäckafallet

Mindre bäck omgiven av barrskog. Elritsa förekommer.

Referenser: 35

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

V7. Hammarsdammen

Damm i Gärebäckens vattensystem (V23). Dammen är ett vandringshinder för strömlevande arter. Den är omgiven av lövskog och ingår i naturvärdesobjektet 117 som har unika naturvärden.

Värdearter: bäcknejonöga, gädda, abborre (35), potentiella värden för strömlevande arter

Referenser: 35

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

V8. Hultadammen

Hultadammen är en skogskantad damm i Gärebäckens vattensystem (V23). Det finns uppgifter om att stora öringar förekommer i dammen. Dammen är vandringshinder för öring och andra strömlevande arter.

Värdearter: öring, gädda, mört (35), forsärla (38), potentiella värden för strömlevande arter

Referenser: 35

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

V9. Nolsågedammen

Liten damm i Gärebäckens vattensystem (V23). Vandringshinder för öring och andra strömlevande arter.

Värdearter: abborre, gädda, mört (35), forsärla, strömstare (38), potentiella värden för strömlevande arter

Referenser: 35, 38

Bedömning: Klass 3. Naturvärde.

V10. Sörsågedammen

Den största av dammarna i Gärebäckens vattensystem. Dammen är endas delvis omgärdad av skog. Sångsvan har häckat i Sörsågedammen. Vandringshinder för öring och andra strömlevande arter.

Värdearter: sutare, abborre, gädda, mört, sångsvan (35), potentiella värden för strömlevande arter

Referenser: 35

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

V11. Götarshemsdammen

Större damm nära bebyggelse. I norra delen av dammen finns ett större våtmarksområde. Sångsvan har häckat i anslutning till dammen. Dammen ingår i Gärebäckens vattensystem (V23) och är vandringshinder för öring och andra strömlevande arter.

Värdearter: abborre, gädda, sångsvan (35), potentiella värden för strömlevande arter

Referenser: 35

Bedömning: Klass 3 – Naturvärde.

V12. Älgåråsjön

Tjärn som gränsar till ett större sumpskogsbestånd. Vattnet ingår i ett naturvärdesobjekt i klass 3 – naturvärde. Älgåråsjön hyser flera fiskarter men eventuellt har bestånden skadats av försurning.

Värdearter: sutare, abborre, gädda, mört (35), trana (31), sångsvan (31), skäggmås (31)

Referenser: 31, 35

Bedömning: Klass 3 – Naturvärde.

V13. Öasjön

Sjö som avvattnas till Gärebäcken. Hade tidigare en rik fiskfauna med flera olika arter samt häckande sångsvan. På grund av olika ingrepp, bland annat skogsdikning, har igenslamning lett till sämre förutsättningar för fisk (35). Öasjön är även upptagen på Vattenmyndighetens lista över vattenförekomster i Västra Götalands län, dock utan fastslagen miljö kvalitetsnorm.

Värdearter: abborre, gädda, sångsvan (35)

Referenser: 35, 36

Bedömning: Klass 3 – Naturvärde.

V14. Vallabäcken

Längre bäck som mynnar i Tidan nedströms Tibrotätort. Bäcken är omgärdad av lövskogsidåer. Mynningen ingår i ett alsumpskogsbestånd som avgränsats och klassats som naturvärdesobjekt med höga naturvärden.

Värdearter: öring, elritsa (35)

Referenser: 35

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

V15. Börtebäcken

Fin bäck som rinner genom mycket värdefulla klibbalskogar. Bäcken bildar tillsammans med omgivande landmiljöer ett objekt med unika naturvärden. Floran och faunan i själva bäcken är dåligt känd men någon laxfisksart har tidigare observerats. Bäver förekommer i bäcken och påverkar starkt den fysikaliska miljön.

Referenser: 18, 35

Bedömning: Klass 1. Unika naturvärden.

V16. Ulvån

Ulvån är Örlens största tillflöde och rinner från Ulvsjön. Närmast Örlen rinner Ulvån genom en större tallsumpskog som delvis har dikats. Utmed åns lopp finns ett system av små bäckar som alla mynnar i denna. Ulvån är även upptagen på Vattenmyndighetens lista över vattenförekomster i Västra Götalands län, dock utan fastslagen miljö kvalitetsnorm. Ån mynnar i Örlen.

Värdearter: bäckröding, öring, elritsa, abborre (35)

Referenser: 35, 36

Bedömning: Klass 2. Höga naturvärden.

V17. Ulvsjön

Mindre sjö som är Ulvåns källa. Sjön är grund och hyser ett bestånd av abborre. Ulvsjön är även upptagen på Vattenmyndighetens listan över vattenförekomster i Västra Götalands län, dock utan fastslagen miljö kvalitetsnorm.

Värdearter: abborre (35)

Referenser: 35, 36

Bedömning: Klass 3 – Naturvärde.

V18. Långsjön

Mindre sjö i barrskogslandskap. I sjön finns ett tusenbrödrabestånd med småvuxna sutare. Långsjön är upptagen på Vattenmyndighetens lista över vattenförekomster i Västra Götalands län, dock utan fastslagen miljö kvalitetsnorm.

Värdearter: sutare, abborre (35)

Referenser: 35, 36

Bedömning: Klass 3 – Naturvärde.

V19. Svartsjön

Långsträckt sjö i barrskogslandskap. Kunskapen om sjöns biologiska värden är liten.

Värdearter: gädda (35), bäver (18)

Referenser: 35

Bedömning: Klass 3 – Naturvärde.

V20. Höghultasjön

Liten sjö väster om byn stora Höghult. Sjön ligger naturskönt men kunskapen om sjöns biologiska värden är liten.

Värdearter: abborre (35)

Referenser: 35

Bedömning: Klass 3 – Naturvärde.

V21. Tidan

Kommunens största och biologiskt mest värdefulla vattendrag. Förutom naturvärdet knutet direkt till själva vattnet skapar Tidan förutsättningar för stora värden utmed åns närhet i form av strandängar, svämzoner och sumpskogar. Tidan är upptagen på Vattenmyndighetens lista över vattenförekomster i Västra Götalands län. Åns ekologiska status bedöms som måttlig, eftersom det finns människoskapade vandringshinder som ger en dålig kontinuitet. Detta innebär att förutsättningarna för vandrande fisk kraftigt försämras. Bottenfaunan har hög status. Den kemiska statusen (exklusive kvicksilver) bedöms som god.

Referenser: 36

Bedömning: Klass 1 – Unika naturvärden.

V22. Klämmabäcken

Endast en mindre del av bäcken rinner genom Tibro kommun. Klämmabäcken är upptagen på Vattenmyndighetens lista över vattenförekomster i Västra Götalands län och bedöms där ha måttlig ekologisk status och god kemisk status (exklusive kvicksilver). Bäcken mynnar i den biologiskt värdefulla fågelsjön Östen. Det finns inga definitiva vandringshinder i bäcken.

Referenser: 36

Bedömning: Klass 2 – Höga naturvärden.

V23. Gärebäckens vattensystem

Gärebäckens mynnar i Tidan strax norr om Tibro. Uppströms övergår vattendraget bl a i Fröstorpabäcken med flera tillflöden. I Gärebäckens vattensystem finns kommunens enda population av den sällsynta flodpärlmusslan. Populationen har följts upp under flera års tid och är tillsynes både stor och stabil. Utmed bäcken finns flera mycket värdefulla sumpskogsbestånd där flera sällsynta och hotade arter hittas. Gärebäcken

är upptagen på Vattenmyndighetens lista över vattenförekomster i Västra Götalands län och bedöms där, åtminstone utmed vissa sträckor, ha måttlig ekologisk status och god kemiska statusen (exklusive kvicksilver). Värdearter: flodpärlmussla EN (15,25,29), öring (15,25,29), försärla, strömstare, utter (38)

Referenser: 15,25,29, 36

Bedömning: Klass 1 – Unika naturvärden.

V24. Ebbetorpsbäcken

Endast en mindre del av bäcken rinner genom Tibro kommuns sydligaste del. Ebbetorpsbäcken är upptagen på Vattenmyndighetens lista över vattenförekomster i Västra Götalands län och bedöms ha måttlig ekologisk status och god kemiska statusen (exklusive kvicksilver). Signalkräfta förekommer.

Referenser: 36

Bedömning: Klass 3 – Naturvärde.

V25. Örlan

Ån är sjön Örlens största utlopp och mynnar slutligen i sjön Viken. Örlan är upptagen på Vattenmyndighetens lista över vattenförekomster i Västra Götalands län och bedöms ha både god ekologisk status och god kemisk status (exklusive kvicksilver).

Referenser: 36

Bedömning: Klass 2 – Höga naturvärden.

V26. Sjön Örlen

Örlen är Tibro kommuns i särklass största sjö och bidrar starkt till kommunens landskapsbild. Sjön har stora djupområden med ett maxdjup på 27 meter. Grundområden finns i vikarna i sydost, söder, väster och nordväst. Djupkurvan vid östra sidan är brant. Örlens vatten klart och här finns en rik fiskfauna. Örlen är upptagen på Vattenmyndighetens lista över vattenförekomster i Västra Götalands län och bedöms ha både god ekologisk status och god kemisk status (exklusive kvicksilver).

Värdearter: nissöga (27), abbore, gädda, gös, lake, sik, siklöja, mört, brax, sarv och sutare, gers, nors (37, 38)

Referenser: 27, 36, 37, 38

Bedömning: Klass 1 – Unika naturvärden.

Referenser

- 1 Länsstyrelsen i Skaraborg (1992) Ängs- och hagmarker i Tibro kommun, meddelande 4/92
- 2 SVEFA (2006) Lövkogsinventering i Tibro kommun
- 3 SKS (2008) Nyckelbiotoper och objekt med vissa naturvärden i Tibro kommun
- 4 Länsstyrelsen i Skaraborgs län. (1984) Naturvårdsprogram för Skaraborgs län. Meddelande 9/84.
- 5 Länsstyrelsen (1992) Bevarande och åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden i Skaraborgs län. Länsstyrelsens meddelande nr 8/92.
- 6 Gravsjö konsult (1992) Förslag till naturvårdsprogram för Tibro kommun
- 7 Länsstyrelsen (1991) Våtmarker i Skaraborgs län, del 2. Länsstyrelsens meddelande 2/91
- 8 Jordbruksverket Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004, TUVA. Ängs- och betesmarker på Internet
- 9 Länsstyrelsen Västra Götaland (2005) Bevarandeplan för Natura 2000-område, SE0540083 Ruderskogen
- 10 Länsstyrelsen Västra Götaland (2006) Bevarandeplan för Natura 2000-område, SE0540322 Svedbråta-Hedvigsnäs
- 11 Thordarsson (2000) Naturreseptatet Ruderskogen i Tibro kommun
- 12 Naturcentrum AB (2007) Naturvärdesbedömning av strandskog vid Bråbacka.
- 13 Benny Lönn (1988) Förslag till skötselplan för Prästberget, Tibro kommun
- 14 Länsstyrelsen Västra Götaland (2005) Bevarandeplan för Natura 2000-område, SE540303 Årtekärr.
- 15 Länsstyrelsen Västra Götaland (2005) Bevarandeplan för Natura 2000-område, SE0540215 Gärebäcken.
- 16 Länsstyrelsen Västra Götaland (2003) Fladdermöss i Karlsborg, Hjo, Tibro och Töreboda kommun sommaren 2003. Rapport 2003:48
- 17 Naturcentrum AB (2007) Landskapsekologisk plan Bråbacka.
- 18 Jon Sjöberg (2004) Bäver-04. Studie av bäverförekomst i Tibro kommun maj 2004
- 19 Länsstyrelsen Västra Götaland. (2004) Bäver i Västra Götalands län 2003. En sammanställning av observationer. Rapport 2004:08
- 20 Länsstyrelsen Skaraborg (1994) Forsärla, Strömstare, Kungsfiskare 1992-93.
- 21 Inventering av skyddsvärda träd i skyddade områden i Västra Götaland.
- 22 K-A Johansson (1989) En värdefull beteshage vid gården Årtekärr i Tibro kommun, Skaraborgs-natur 26.
- 23 Fågelviksskolan (1994) Flodpärlmusslan i Tibro kommun
- 24 Eriksson, Jansson m fl (1999) Flodpärlmussla. Göteborgs universitet
- 25 Fågelviksgymnasiet (1998) återinventering av flodpärlmusslebeståndet i Öabäcken i Tibro kommun.
- 26 Länsstyrelsen Skaraborg (2005) Flodpärlmussla i Västra Götalands län – känd förekomst 2005. Rapport 2005:85.
- 27 Tibro kommun (2003) Anteckning om Nissöga och signalkräfter i Örlen
- 28 Våtmarksinventeringen: www-vmi.slu.se/vmi
- 29 Flodpärlmussla i Brattforsån och Gärebäcken
- 30 SLU Artdatabanken (2006) Utdrag ur artdatabanken, (214 rapporterade fyndlokaler)

- 31 Anteckningar vid projekt- och referensgruppsmöte 2009-11-19. Närvarande: Tibro kommun- Svante Andrén, Kenneth Franzén TNF- Jonas Lundgren. Artedi Fiske- Ingemar Axelsson, Urban Åsberg, Eino Niiranen. Tibro Fågelklubb- Torbjörn Johansson, Patrik Åberg. Naturcentrum- Jonas Stenström.
- 32 <http://sveaskog.se/Skogsbruk-och-miljo/Naturvard/Naturvardsskogar/Kartverktyg-naturvards-skogar/#>
- 33 Tibro fågelklubb
- 34 Tibro kommun (1973) Rankås fritidsområde. Mönsterås maj 1973.
- 35 Artedi Fiske – information via brev 2010-09-15
- 36 Vattenmyndigheterna. Hemsida: www.viss.lst.se
- 37 Skaraborgs Fiskevattenägarförbund. Hemsida: www.skaraborgsfiske.se/orlen
- 38 Örlens Fiskevårdområdesförening. Hemsida: www.orlen.nu
- 39 Länsstyrelsen i Västra Götaland. Örjan Nilsson. Yttrande 2013.

Bilaga 1.

Metod för naturvärdesbedömning

Naturvärdesbedömning är en metod att klassificera miljöer med utgångspunkt från deras biologiska och ekologiska värden. Det är ingen exakt vetenskap. I varje enskilt fall måste en lång rad aspekter bedömas, värderas och vägas mot varandra. Vid naturvärdesbedömningen värderas biotoper i olika klasser. En viss naturvärdesklass innebär inte automatiskt ett visst skydd. För att ett område skall vara skyddat krävs särskilda beslut eller förordnanden. Vissa områden med naturvärden är skyddade enligt lag, t ex naturreservat och biotopskydd, men huvuddelen saknar formellt skydd. Däremot är det brukligt att man så långt möjligt tar hänsyn till områden med naturvärden vid såväl samhällsplanering som vid skogs- och jordbruk.

Naturvärdesbedömningar gäller alltid för de förhållanden och med den kunskap som var känd vid inventeringstillfället. Ny kunskap eller ändrade förhållande kan innebära att ett områdes värde eller avgränsning ändras. Ett område som "bara konstaterats ha naturvärden" kan också ha höga naturvärden eller till och med unika. Det kan bero på hur väl undersökt det är, om inventering genomförts vid lämplig tidpunkt osv.

Vid värderingen är områdenas biologiska värden avgörande. Det biologiska värdet bedöms i första hand med utgångspunkt från vilka arter eller artgrupper som noterats, eller sedan tidigare är kända, men även med utgångspunkt från förekomst av viktiga ekologiska strukturer. I de fall geologiska värden ingår i bedömningen anges detta särskilt.

Betydelse för friluftsliv ingår inte i naturvärdesbedömningen. Om ett område har betydelse för friluftsliv anges det däremot separat som en tilläggsinformation.

Klass 3 – naturvärden

Det enskilda området har betydelse på lokal nivå och för spridning av arter och variation i landskapet. En förutsättning för att de nationella miljömålen skall kunna uppfyllas är att arealen av områden med naturvärden inte minskar, utan snarare ökar.

Klass 2 – höga naturvärden

Det enskilda området har betydelse på regional och nationell nivå och för att miljömålen skall uppfyllas. I området finns dokumenterad förekomst av viktiga strukturer och/eller arter. Det finns god förekomst av signalarter och/eller har området en viktig ekologisk funktion. Det finns goda förutsättningar för rödlistade arter. Dessa områden är ofta viktiga spridningscentra och värdekärnor och svåra att återskapa.

Klass 1 – unika naturvärden

Det enskilda området har stor betydelse på regional och nationell nivå. Det finns få motsvarigheter i regionen och landet. I området finns god förekomst av signalarter och rödlistade arter. Dessa områden har oftast mycket viktig ekologisk funktion, är mycket viktiga spridningscentra och värdekärnor och oftast mycket svåra att återskapa.

Naturvärden

En grundläggande fråga vid naturvärdesbedömning är att avgöra om ett område har naturvärden eller ej. Med naturvärde avses att det är en miljö som har större betydelse för djur och växter än vad vårt vanliga produktionslandskap med åkrar, brukade skogar och tätorter har. Det kan t ex handla om ett vattendrag, en våtmark, ett öppet dike, en åkerholme, ett äldre eller ovanligt skogsbestånd, en stenmur eller ett gammalt träd. Dessa områden har betydelse för variationen i landskapet och det är viktigt för biologisk mångfald att denna typ av områden ej blir färre utan snarare tvärtom.

Objekt som åtnjuter ett generellt biotopskydd enligt miljöbalken 7 kap 11 § och förordning (1998:1252) om områdesskydd 5 § bör betraktas som naturvärden. Av praktiska skäl har dock inte alla sådana områden tagits med i naturvårdsprogrammet.

Ett område som ”konstaterats ha naturvärden” kan också ha höga naturvärden eller till och med unika. Vilken naturvärdesklass ett område får kan bero på vilken kunskap man hunnit skaffa sig, hur väl undersökt området är, om inventering genomförts vid lämplig tidpunkt osv. Vid en översiktlig inventering kan en van fältinventerare relativt snabbt identifiera de flesta miljöer med naturvärden. Genom fördjupade inventeringar av arter och strukturer kan man konstatera vilka områden som dessutom hyser höga eller kanske till och med unika naturvärden. Att ett område bedömts ha naturvärdesklass 3 innebär således att det ”minst har ” naturvärdesklass 3.

Höga naturvärden

Om man kan konstatera att området hyser livskraftiga bestånd av så kallade signalarter (arter med särskilda miljökrav) eller innehåller viktiga ekologiska strukturer har området höga naturvär-

den. Gemensamt för många områden med höga naturvärden är att de har värden som är svåra eller omöjliga att få tillbaka - om de försvinner. Sådana här miljöer har till viss del omfattats av naturtypsvisa inventeringar som utförts i Länsstyrelsens, Skogsstyrelsens, Naturvårdsverkets och Jordbruksverkets regi, men långt ifrån alla områden är kända.

Exempel på områden med höga naturvärden är t ex naturliga ängs- och betesmarker, nyckelbiotoper i skogen, opåverkade våtmarker, naturskogar m.m. Hit hör också livsmiljöer enligt EU:s habitatdirektiv.

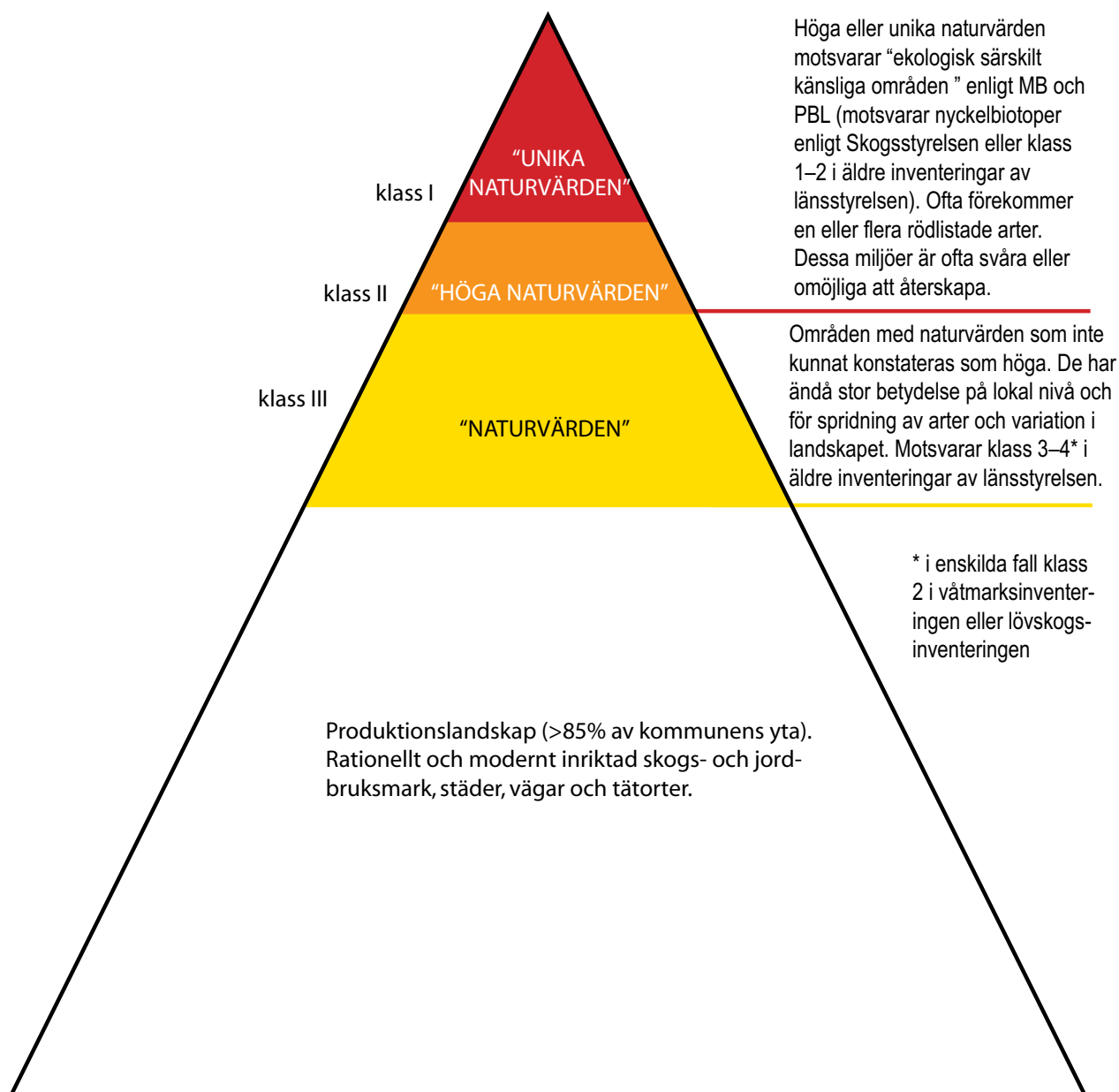
Områden med höga naturvärden bör betraktas som ”Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt enligt miljöbalken 3 kap 6 §”. Stöd för en sådan tolkning finns bl a i förarbetena till naturresurslagen. Sådana områden skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

En förutsättning för att de nationella miljömålen skall kunna uppfyllas är att områden med höga naturvärden bevaras och sköts på sådant sätt att deras värden består.

Unika naturvärden

I vissa fall kan det vara önskvärt att skilja ut de allra mest värdefulla områdena. Vi kallar dem områden med unika naturvärden. Till denna grupp hänför vi bl a livsmiljöer med livskraftiga bestånd av hotade eller rödlistade arter. Det kan också vara miljöer med lång historisk kontinuitet eller särskilt stor ekologisk betydelse t ex. viktiga reproduktionsområden, rastplatser eller växtmiljöer. Det kan vara viktiga kärnområden inom en större miljö med höga naturvärden. Det kan också vara en större miljö med få motsvarigheter i regionen.

BILAGA - värdepyramid (natur)

Naturvärdesbedömningen som visas i värdepyramiden ovan (Naturcentrum AB 2006) bygger på erfarenhet och allmänna, vedertagna naturvårdsprinciper. Figuren är bredast vid basen och smalast vid toppen. Detta belyser att de miljöer som återfinns längst upp i pyramiden är sällsyntare än sådana som finns längre ner i pyramiden.

TIBRÖI